

XXXIV.

Bland
idrottsmän.

åsom plats för kroppslig idrott intager Stockholm ett framstående rum, och äfven på det området är 1880-talet betydelsefullt. Visserligen funnos många idrottssällskap redan före det årtiondet, tillkomna isynnerhet på 1870-talet och äfven af långt äldre tillvaro, men dessa sällskap ha tillväxt mest under det senaste tiotalet och det är förnämligast under detta som de visat någon större lifaktighet.

Så är seglingsförlustelsen obestriddigen gammal, men såsom icke blott ett tämligen allmänt nöje, utan en verklig ordnad idrott tillhör den senare tider, och ett så lifligt deltagande som segeltäflingarna vunnit under 1880-talet ha de aldrig förr förvärfvat sig.

Kongl. Svenska segelsällskapet är snart sextio år gammalt. Redan 1830 började man i Stockholm känna behof af att bilda en förening för att främja seglingsidrotten, och inbjudning utfärdades till upprättandet af en sådan. Det bestämdes, att hvarje ledamot skulle förbinda sig att inom ett par år skaffa sig egen farkost. Bland stiftarne voro hofmarskalken, friherre C. Fleming, byggmästaren Cimmerdahl, kontrollören, sedermera öfverinspektoren Falkenholm, grosshandlaren P. A. Nordvall, frih. F. Löwen, segelmakaren Elg, löjtnanten F. Rosenborg, amiralen, grefve C. Crönstedt, handlanden G. Åkerberg och frih. C. Carlsson Bonde. Sällskapets beskyddare var kronprins Oscar. Den 27 febr. 1832 erhöll sällskapet egen flagga och standert. Första gemensamma seglingen försiggick den 12 sept. 1833, då sex fartyg deltog. Intet pris utdelades, men hvarje fartyg fick nummer efter den ordning det framkommit till målet. Många hade på den tiden galersegl, endast några få voro jakt- eller kuttertacklade.

Från och med 1851 började sällskapets verksamhet antaga bestämd prägel af ordnad idrott. De nya stadgarne som antogos den 11 oktober nämnda år förklara, att »sällskapets ändamål är att genom uppmuntran till täfling i båtsegling befordra utveckling i konsten att bygga, tackla och handtera mindre fartyg, att sprida kunskap om de första begreppen i sjöväsendet samt att under lusturer kring Sveriges vackra, på fornlemningar rika kuster söka väcka och underhålla hågen för det viktiga sjömansyrket på samma gång som kärleken till fosterlandet».

Sällskapet har till ordförande haft amiral Cronstedt, 1832—36, hofmarskalken frih. Fleming, 1837—53, amiral Annerstedt, 1854—65, amiral v. Feilitzen 1866—75 samt amiral Lagercrantz från sist nämnda år. Ända sedan 1843 är konung Oskar II hedersledamot. Vid 1880-talets slut utgjordes styrelsen af amiral Lagercrantz, ordförande, hamnkaptenen F. v. Sydow, sekreterare, grosshandlaren J. Bäckström och hofjägmästaren H. af Petersens.

Vid 1889 års början voro i fartygsregistret upptagna 149 yachter, af hvilka 107 kuttrar, 11 yawls, 10 skonoter och 21 ångyachter.

Till pris brukar sällskapet anslå 1,000 kr. om året, och äfven ha dess utom anslagits andra 1,000 kr. till särskilda pris vid täflan mellan nybyggda fartyg. För själfva byggandet af fartyg anslås också pris.

Sin första kappsegling för året har sällskapet i juni, men den stora pristäflingen försiggår i början af augusti. Undantag därifrån skedde endast 1885, då sällskapet, för prinsens af Wales skull, uppsköt denna täflan till början af september. Vid middagstiden den förste lördagen i augusti samlas fartygscheferne i sällskapets klubbhus å Kastellholmen. Då utses eskaderchef. Under många år har amiral Lagercrantz enhälligt utsetts till denna befattning. Chefen hissar sitt befälstecken på den för tillfället till sällskapets förfogande ställda örlogsångaren, oftast Sköldmön, och så går eskadern, vanligtvis några och tjugufartyg, till segels.

Det är en vacker anblick, då de präktiga kuttrarne stryka förbi Blockhusudden och styra kurs ut åt stora segelleden, en äkta sjöstadtsutsigt och en bild af det friska stockholmslifvet på vattnet. Är vinden »laber» och »konträr», bogseras hela flotiljen af ångare ända ut till mötesplatsen å Sollenkroka Fladen. I hvilket fall som helst håller man sig vid godt lynne om bord, och hvar och en båtegare tänker naturligtvis taga pris.

På lördagskvällen äro de anmälda fartygen samlade vid mötesplatsen. Man »skaffar» om bord. Klockan tio blåses taptot, och nattskottet går, hvarefter man kryper till kojs. På söndagsmorgonen är man vaken i god tid och späjar efter väder och vind. Vid åttatiden samlas fartygscheferne om bord på seglingschefens fartyg, och där hålles råd samt utdelas förhållningsregler. Om prisdomare icke valts dagen förut, varda de nu utsedde, och samlingsplatsen för prisutdelningen bestämmes.

Klockan är nio. Signal att gå till segels. Chefsfartyget ger sig af till Kanholmsfjärden, dit det ej är långt från samlingsplatsen, och det ankrar ett par kabellängder norr om Rökö. Vid Fjordholmarne i öster och Långholmen söder ut ligga flaggbåtar för att utmärka segelbanan af 10 nautiska mils längd.

Ett skott! Det är lystringsskottet. Klockan är elfva på förmidagen. Startsignalen hissas. Fem minuter därefter höres ett nytt skott. Nu börjas kappseglingen. Det är första täflingen. I den deltaga första klassens fartyg af 20 tons och där utöfver. Där har man t. ex. hofjägmästare Setons »Zuleika» som håller 40 tons, och kansli-sekreteraren Strandbergs »Dagmar» på 38, bankdirektör K. Wallenbergs »Alma» på 22, o. s. v. Det kan hända, att vinden är styf märssegelskultje, ingenting ovanligt här på stora Kanholmsfjärden.

Se där, det vackra fartyget, med spetstoppsegel och en duktig spinnacker, som tager ledningen. Det är Zuleika! Präktig manöver! Hon väcker stort intresse bland alla åskådarne på de många ångfartygen från staden och på det stora antalet andra båtar och bland hela publiken från när och fjärran som från farkoster af olika slag och från stränderna försöker få en öfversigt af det stora slagfältet. Närmast efter Zuleika kommer ett annat vackert fartyg. Det är »Dagmar», som en gång var prinsens af Wales, ännu en utmärkt båt. »Dagmar» har i dag kanske toppstången struken och för en ballongklyfvare till läsegel. Så kommer det ena fartyget efter det andra, sju styfva seglare som deltaga i första täflingen. För babords halsar ha de godt sträck till Långholmens flaggbåt. Där stagvända de och lägga bidevind på andra bogen. De kryssa icke, utan sträcka upp till flaggbåten vid Fjordholmarne, där de gipa och hålla fördevind till chefsfartyget. »Zuleika» är i spetsen, »Dagmar» närmast efter. Men det är icke slut med det. I dag segla de banan andra gången. Brisen är hårdare nu, men för öfrigt går alt ungefär som första gången, och äfven nu hinner »Zuleika» först målet, följd af »Dagmar», hvarest de öfriga komma med längre och kortare mellanrum. Så *kan* det gå till, och så *har* det gått.

Efter denna täfling komma andra kappseglingar mellan fartyg af mindre drägtighet. För somliga är brisen väl hård, men de kämpa tappert och erbjuda en vacker anblick under hela seglingen. Innan alla täflingarna äro avslutade, har vinden kanske ökats till tvårefvad märssegelskultje med hög sjö, och de mindre båtarne taga in ett eller två ref, men så föra de sina segel med maklighet äfven i de hårdare byarne.

I en af dessa täflingar ser man kanske också tre vackra yawls, Arla, Sirén och Maria, som täfla sins emellan och med åtskilliga

kuttrar. Deras egare äro hrr E. Cederlund j.r, J. Bäckström och J. A. Scharp.

Det kan hända, att äfven främmande fartyg deltaga i täflingarna, såsom 1889, då »Judith» och »Ojhonna», tillhörande Nyländska jaktklubben, samt »Sport» från Göteborgs segelsällskap hade infunnit sig.

Stundom ser man alldeles nybygda båtar, från Bogesund, Långholmsvarfvet eller Kummelnäs, hvilkas duglighet då pröfvas. Svenska segelsällskapet har uträttat mycket för båtkonstruktionens förbättrande och en väl behöflig utveckling af båtbyggnadsskickligheten, hvilken hos oss ej ännu hunnit någon synnerligt hög ståndpunkt.

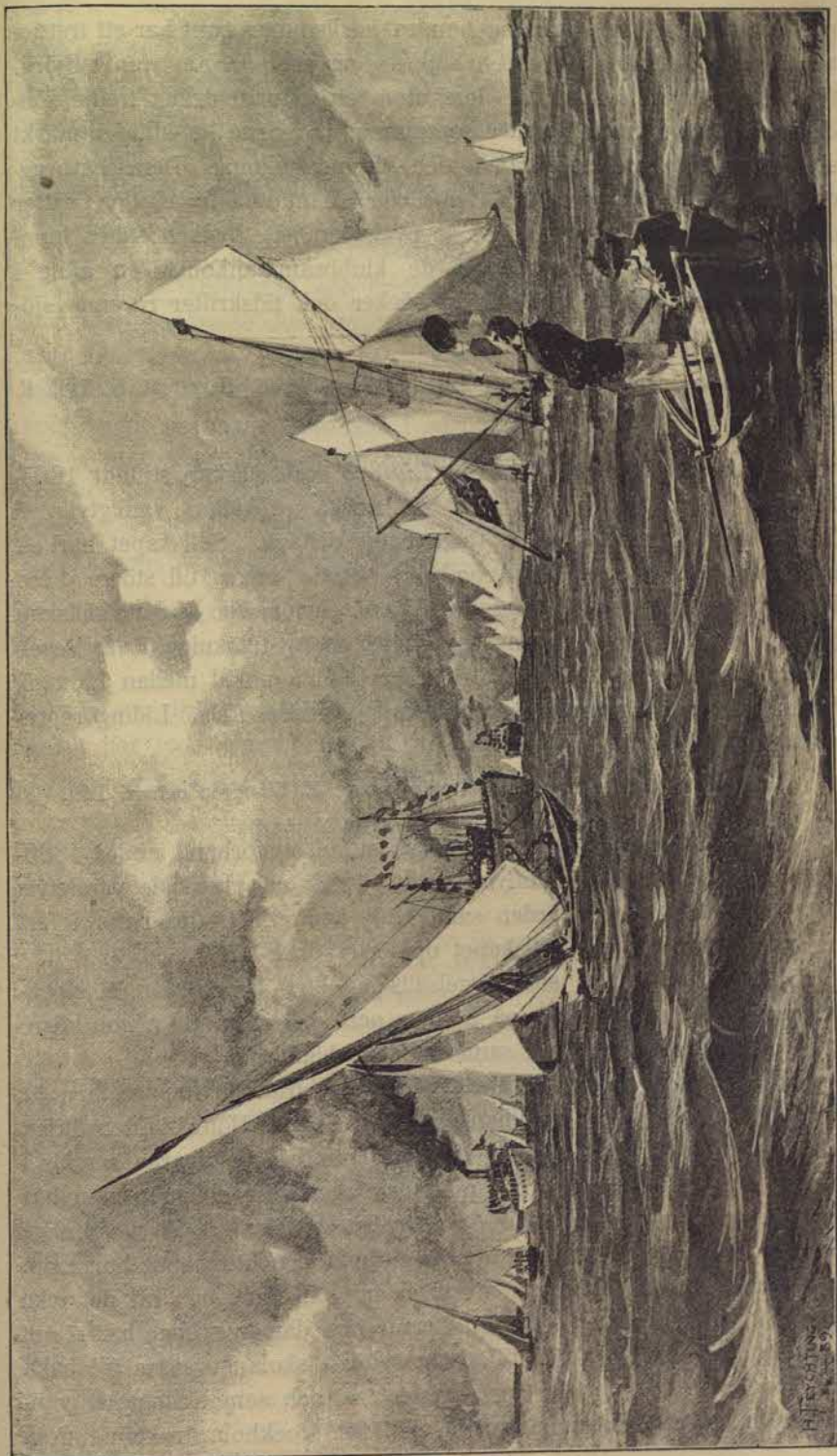
Kappseglingen betecknas kanske ett år såsom »ovanligt intressant», men året därpå är den möjligtvis lika intressant. Det hela är nöjsamt och hälsosamt, kroppsöfvande och sinnesstärkande.

Själftva täflingen är föremål för hela Stockholms lifliga intresse. På den dagen går ett stort antal ångfartyg på lusttur ut i skärgården och ett ännu större möter täflingseskadern, då denna återvänder samt följer den sedan ända upp på Stockholms ström, ett väldigt och lysande triumftåg till sjös. Segelsällskapets fartyg äro prydda med flaggor och kulörta lyktor, och från dem afbrännes bengaliska eldar, blänkfyrar och fyrverkeripjeser. De talrika villorna vid stränderna äro hela dagen befolkade af glada gäster, utbudna att se segelsällskapets hemfärd. Öfver allt flaggas och skjutes och afbrännes fyrverkeri. Man hurrar, sjunger, höjer glädjerop och kostar på sig praktfull belysning.

Stockholm har icke så få glada dagar, men kungl. svenska segelsällskapets dag är en af de gladaste. Det är en nationalfest för Sveriges hufvudstad.

För öfrigt är det icke endast *detta* sällskap som väcker intresse med sina pristäflingar, om det också är det förnämsta. Stockholm har flera sådana sällskap, och såsom ett bevis på det stora deltagandet för segelidrotten på 1880-talet kan anföras, att det händt att *tre* särskilda segelsällskap haft hvar sin pristäfling på en och samma dag. Under det sällskapet *Svearne* inbördes pröfvat sina krafter på Mälaren, har sällskapet *Värtan* haft kappsegling å Lilla Värtan och *Vaxholms* segelsällskap hållit sin täflan på södra Vaxholmsfjärden eller på Trälhafvet. Äfven sist nämnda sällskap, stiftadt 1878, måste räknas till Stockholmsidrotten, enär det utgöres af stockholmska sommargäster i Vaxholm och då styrelsen har sitt säte i hufvudstaden.

Svearne, hvilket sällskap stiftades 1870, är visserligen icke det enda som håller sig på Mälaren — där har också funnits t. ex. sällskapet Kungshatt — men Svearne ha dock hittills där varit det för-

Kappsegling å Kanholmsfjärden.

nämsta. Det räknar omkring hundra medlemmar samt har ett trettio-tal båtar. Ordinarie pris- och kappsegling eger årligen rum å Björkfjärden, men sällskapet har dess utom en månadssegling tredje söndagen i hvarje månad under sommaren. Svearne ha alltid utmärkt sig för en hög grad af kåranda och sammanhållning. Deras båtbyggnadsfond, som bildas af två tredjedelar af influtna årsafgifter, sätter dem i stånd att hvart annat år bygga en båt, hvilken säljes inom sällskapet. Under vintern hålla de klubbssammankomst en gång i månaden och ega ett bibliotek af böcker och tidskrifter rörande sjömanskap, segling o. s. v.

Styrelsen utgjordes 1889 af H. von Rijswijk, E. Bergstedt, K. Tull, F. Tidblad, A. Envall och A. Svensson.

På saltsjösidan räknas äfven *Lidingö* segelsällskap, stiftadt 1865, till stockholmsidrotten och har sin årliga pristäflan vanligtvis på Trälhafvet, då femton eller tjugu båtar deltaga. Sällskapet har ett hundratal medlemmar samt omkring femtio båtar, till större delen kuttrar, men också yawls, loggertar o. s. v. Genom den af detta sällskap bekostade »vandringspokalen» har gifvits en ny tillökning i vår segelidrott. Vid första täfingen, 1889, om denna pokal mellan Lidingö, Vaxholms och Svearnes segelsällskap, segrade Arla, Lidingöreprentanten.

Sällskapets styrelse utgöres af H. Feychting, E. Lindgren och K. Tull.

Dufnäs segelsällskap var också ett idrottsförbund under 1880-talet. Det räknade sin tillvaro från 1883 och brukade vanligtvis kappsegla på Baggensfjärden samt hade ända till trettio båtar i fart af mångfaldiga typer. Sällskapet upplöstes dock 1887.

För öfrigt finnas små segelsällskap litet hvarstades på stockholmarnes sommarkolonier på holmar och skär, men till någon högre grad af idrott kunna dessa sannolikt icke hänföras.

Efter kungl. segelsällskapets återkomst från en kappsegling, är det kanske fest på Hasselbacken eller Grand Hôtel. Efter öfriga sällskaps pristäflingar händer det, att samtliga deltagarne samlas i någon vacker skogsbacke, där prisutdelningen sker och där man har stora bord med fyllda bålar, vid hvilka skålar föreslås i värtaliga ordalag och tömmas under smattrande fanfarer och dånande hurrarop. Det händer också, att musiken spelar upp till dans och att det icke är brist på fruntimmer, utan att herrar och damer svänga lustigt om i valsen och polkan ända till dess seglarne skola bogseras till baka till Stockholm af chefsfartyget, en ångare, och som täflingarna vanligtvis hållas på sensommaren, då ej håller stockholmstrakten har så

ljusa nätter, så kan man under hela hemfärden få glädja sig åt fyrverkeri och grann eklärering. Sådant hör också till den fosterländska idrotten. Då och då kommer till och med en glad bal med i festen, icke alltid i fria luften, utan ofta i en »väl eklärerad» danssalong. Stockholmare försummar aldrig att förena det nöjsamma med det nyttiga.

Obestriddigt är, att intresset för segling tillväxt mycket i Stockholm under 1880-talet och fortplantat sig öfver allt i omgifningarna. Med detta intresse har seglingsskickligheten ökat, och de vanliga »söndagssegelarne», hvilkas oförvägenhet öfverträffats endast af deras okunnighet i att sköta en båt, ha börjat lära sig inse, att nöjet ingalunda lider något intrång af färdighet i seglingskonsten. Båtbyggnadskonsten har uppmuntrats äfven af de mindre segelsällskapen. Så inbjöd sällskapet Svearne 1889 herrar båtkonstruktörer att inkomma med förslagsritning till en mindre segelbåt, och redan förut har Lidingö segelsällskap sökt uppmuntra med byggnadspremier.

* * *

Om segling såsom ordnad idrott icke är så alldeles ung i Stockholm, har *rodd* däremot rätt unga anor, och likväl stod den idrotten ganska högt redan i midten af årtiondet.

Ett och annat försök att idka rodd såsom kroppsöfning har nog gjorts för längre tid till baka, men försöken förde då icke till något verksamt slutmål. I början af 1870-talet fans i Stockholm ett litet sällskap, bestående af unge officerare, som lånade sig ett par tungrodda slupar från flottans station och knogade vid årorna på sina lediga stunder, men de voro alldeles oerfarna i rodd, och ingen handledning fingo de häller, hvarför de tröttnade, och sällskapet upplöstes utan att ha uträttat något annat än att alldeles ändamålslost tröttat ut sina medlemmar. Ett par år senare fingo några andra unge stockholmare låna en annan båt från kongl. flottan, en lättrodd lustbåt som konung Oscar I fått af drottning Victoria, och i den gick rodden bättre, synnerligen som roddarne också erhöilo handledning i konsten. Så tilltog hågen allt mera för detta slags idrott. Våren 1880 sammankommo aderton unge män, till större delen medlemmar af Stockholms gymnastikförening, och bildade *Stockholms roddförening*. En utriggad kapproddbåt bygdes i Sverige och en annan köptes från England. Båthus uppfördes på Ladugårdsgårdets strand vid Djurgårdsbrunnsviken, nya engelska båtar anskaffades och föreningen fick många medlemmar.

Våren 1883 uppstod ännu en förening, *Mälareroddklubben*, och roddidrotten började ingå som en vigtig del i stockholmslifvet. Från den tiden har man hvarje eftermiddag under sommaren sett lätta och snabba kapproddbåtar, förda af kraftiga och smidiga unge män i särskild roddräkt, ila fram öfver Djurgårdsbrunnsvikens klara yta och på Mälarens lifligare vatten, och hela sommarsöndagarne äro de i ännu större antal i rörelse, då ofta styrande kurs till större farvatten.

I juni 1883 begaf sig ett båtlag af Stockholms roddförening till Kristiania och deltog i den första *skandinaviska* kapprodden samt vann seger öfver norrmän och danskar. Detta båtlag utgjordes af A. Wirström, G. Wirström, J. Trozelius, F. Zethräus (*stroke*, första åran) och A. R. Schönthal (*cox*, styrman). Det var således redan då som två af bröderna Wirström skuro sina första lagrar. Segern vanns i kraelbygd fyrårad racingbåt. Samma år segrade Stockholms roddförening i första *allmänna svenska* kapprodden som hölls den 2 september i Tynningösundet, nära Vaxholm, och som erbjuder kanske den bästa kapproddbana på jorden. I täflan mellan Göteborgs roddklubb, Mälare-roddklubben och Stockholms roddförening tog den sist nämnda den vackra prispokalen. Stockholmsbåtlaget bestod då af fyra hrr Wirström och den femte som styrman.

Därmed hade rodden här fått den verkliga karaktären af idrott eller »sport», såsom för modersmålet mindre nitälskande personer bruka uttrycka sig. Nu är det icke fråga om rodd såsom blott kroppsörelse, utan om utvecklandet af en färdighet, hvari hvarje utöfvare sträfvar att uppnå den största möjliga fullkomlighet för att framträda i verklig täflingsstrid. En sådan utkämpas också hvarje år mellan de svenska och någon gång äfven med utländska roddföreningar. De mest betydande täflingarna ha otvifvelaktigt varit vid Holbæk i Danmark 1886 och i Tynningösundet 1884 och 1889. Kapprodden vid Holbæk visade åter Stockholmsföreningens öfverlägsenhet. Där stod en het strid mellan danskar, norrmän och svenskar, men det Wirströmska båtlaget, Axel, Rudolf, Henrik och Gotthard Wirström (*stroke*) samt K. Lundin (*cox*), gick å nyo segrande ur striden och tog »vandringspriset», ett större dryckeshorn skänkt af danska idrottsvänner, men som skall vinnas af samma roddklubb i två skandinaviska kapproddar för att blifva kvar i den klubbens ego.

Efter tre år stod åter en ny mellanfolklig roddstrid, och den gången i vårt eget farvatten. Den 11 augusti 1889 lågo danska, svenska och tyska idrottsmän i Tynningösundet färdiga att pröfva sina krafter. Stockholms roddförening var inbjudare, men hade icke lyckats rusta sig med samma framgång som till föregående täflingar. Utom denna förening, hade till deltagande anmält sig Köbenhavns Roklubb, Mälareroddklubben, Göteborgs roddklubb samt Landskrona, Malmö och Norrköpings roddklubbar. Till deltagande i första täflingen, *international kapprodd i fyrårade kraelbygda utriggare*, kom anmälan något sent från Germania Ruder-Club i Stettin. Då ingen anmälan tidigare ingått, hade den inbjudande klubben ej haft tillfälle att uppställa något båtlag till denna täfling. Det gälde därför att i största hast få ett antagligt båtlag af stockholmsföreningen i ordning, och detta erhöles i det äldre Wirströmska laget.

Den 11 augusti, en söndag naturligtvis, var en glad stockholms-

dag. Det ena ångfartyget efter det andra lade på morgonen ut från Skeppsbron och Blasiholmen och styrde kurs öster ut, fylld af muntra lustfarare och ifriga idrottsvänner. Det vackra Tynningösundet med sina skogklädda stränder visande idel lif och rörlighet. Där lågo stora ångare tätt vid hvarandra, festligt flaggande, och segelbåtar, stora och små, kryssade bak om ångfartygen, och roddbåtarne foro hit och dit samt kilade sig in mellan de större farkosterna. Brokiga flaggor, ljusa fruntimmersdräfter, glada anleten hvart man än vände blicken. Tusentals människor från Stockholm och skärgården hade infunnit sig. Öfver det breda sundet hördes ett sakta brusande, icke af vindens röst, men af människoröster, hvilka på nära håll pratade helt högljudt om fyrårade utriggare och giggar, *single sculls* och *strokes* och *cox* och allt det där. Hvar enda en i stor farkost eller liten, vid stränderna och i landthusen var den dagen ifrig idrottsmänniska. Förhoppningar uttalades, farhågor läto höra sig, vad ingingos. Stridslust hade fattat alla.

Anordningarna fann man utmärkta. Ångarne lågo i ordnad rad på båda sidor i sundet. Fyra båtar med sjöpolis höllo reda på banan och tillsågo att alla intogo anvisad plats. Mellan fyra kuttrar var en bana för inrodden utmärkt. Klockan är tolf och ännu mer. Man väntar startskottet till första täflingen, men det hörs icke. Starten göres detta oaktadt. Det är en dansk och en svensk fyraårad utriggare som deltaga i denna, den fjärde skandinaviska kapprodden. Norrmännen hade icke infunnit sig. Danskarne rodde med storartad fart. Banan var två engelska mil. Svenskarne rodde med en för dem ovanlig hög takt, 36 eller 38 årtag, men danskarne med 40.

»Det kunna danskarne ej hålla ut med», lät det från åskådarne, men danskarne hade en utomordentlig uthållighet, ökade afståndet mellan sig och svenskarne allt mer och mer samt inkommo på 11 min. 56 $\frac{2}{5}$ sek. till målet eller nio sekunder före sina medtäflare. De nu uppnådda tiderna ansågos ovanligt goda för båda lagen. Danskarne återvunno vandringspokalen, men om denna skall täfling ännu en gång ske.

Icke tyckte åskådarna kanske om, att ej stockholmarne vunnit priset, men de som förstå saken erkände, att köbenhavnarne gjort sig väl förtjänte af segern. Deras roddklubb har arbetat ärligt under många år.

I andra täflingen segrade Landskrona roddklubb på Malmö. Rodden skedde i fyraårade klinkbygda giggar. Den tredje täflingen väckte åter större intresse bland folkmassan på Tynningösundet, ty i den deltog i fyraårade klinkbygda utriggare Göteborgs roddklubb, Mäläreroddklubben, Norrköpings roddklubb och Stockholms roddför-

ening. Deltagandet var i hög spänning bland åskådarna. Stockholms roddförenings båt kom allra sist. Göteborgarne vunno priset och hunno målet på 12 min. 38 sek. Ordningen därefter utgjordes af Mälaren, Norrköping och Stockholm, den sist nämnda på 12,56. Och likväl hade göteborgarne anländt till Stockholm först på morgonen af täflingsdagen efter en under hvilka omständigheter som hälst dock aldrig upplifvande nattresa. På täflingsdagens afton reste de tillbaka till Göteborg för att påföljande morgon återtaga sina arbeten i vanlig tid.

Största intresset fästes vid femte täflingen, internationel kapprodd i fyraårade kraelbygda utriggare. Nu skulle det äldre Wirströmska båtlaget fram på täflingsbanan. Genom stettinerklubbens försummelse att anmäla sig i tid, hade stockholmsroddarne haft blott tre veckors tränande, alldeles för litet, då det gäller en tvåmils bana, förklarade idrottsmännen. Man sökte dock lugna sig i medvetande om Wirströmarnes öfverträffliga stil och samrodd.

Längs hela linien af åskådarefartyg såg man med kikare eller blotta ögonen huru den Wirströmska båten genast efter starten tog ledningen och huru den fördes med en samrodd och en kraft som var en sann fröjd att skåda . . . Se där, Wirströmarne äro ett par båt-längder framför stettinarne! Mälareklubbens båt kommer sist, men äfven den håller godt ut, fastän manskapet är ungt och oerfaret, om också hurtigt och tilltagset. Det tyska båtlaget består af kraftige och erfarna roddare och lär vara ett af Tysklands bästa. Det hjälper icke. Wirströmarne äro främst.

Nu nalkas båtarne första milsmärket. Nu växa svenskarnes förhoppningar för hvarje årtag, men . . . hvad är det? Wirströmska båten minskar farten . . . Nu håller den stilla. Tyskarne rusa förbi den. Mälareroddklubbens båt lika så. Stor och smärtsam öfverraskning bland åskådarna. Vi kunna icke fatta orsaken. Nu har stettinerbåten täflingen i sin hand. Mälarebåten är för långt efter. Vi ha intet intresse mera, tycka vi, att se utgången, men det är naturligtvis tyskarne som vinna seger. De hade rott banan på 12 min. 8 sek., hvilket dock var längre tid än den som användts af de utaf danskarne slagne svenskarne i första täflingen. Mälarebåten kom 37 sekunder senare än tyskarne.

Småningom spred sig ryktet öfver sundet, fortplantades från ångare till ångare och bland alla åskådarebåtarne samt upprepades längs stränderna, att »trean» i Wirströmarnes båt hade öfverfallits af ett plötsligt illamående. Detta afgjorde stridens utgång.

Stockholmarne voro så smärtsamt öfverraskade af det missöde som träffat Roddföreningens båtlag, att de icke kunde hurra för dem som sannolikt endast därigenom vunnit seger. Man ville knapt tro på, att

Wirströmarne, dittills öfvervinnerlige, nu stannat på halfva vägen: Någon ovilja mot tyskarne, de raske och kraftige idrottsmännen, visade man dock naturligtvis icke. På den lysande festen senare på aftonen å Hasselbacken egnades all möjlig vänlighet och gästfrihet åt de tyske kamraterne, och desse ha sedermera uttryckt sin stora tillfredsställelse öfver det bemötande de rönte i Stockholm samt, om ock något öfverdrifvet, påstått, att de aldrig förr, icke ens vid den stora Henley-regattan i England, varit vittne till ett så allmänt deltagande från befolkningens sida. Den vackra naturen vid Tynningösundet gjorde äfven ett stort intryck på dem, liksom de många stora ångarne som från Stockholm förde så mycket folk till täflingsplatsen. »Från målet ända till 1000 meter inåt lågo dessa skepp», skrifver en af stettinarne, »längs banlinien, och där emellan den otaliga mängden af de präktigaste segelkutterar, lustbåtar och ångyachter, alla klädda i brokig flaggskrud». Stettinaren hade rätt. Det var en färgrik och storartad tafla.

Liksom den af Svenska segelsällskapet väckta idrottslusten framkallat flere mindre sådana sällskap, ha de stora roddklubbarne i Stockholm blifvit förebilder för åtskilliga små roddföreningar. Så uppstod 1883 *Vaxholms roddklubb*, som med föga framgång deltog i allmänna roddtäflingen 1884 och därefter tynade bort, men åter upplivats på allra sista tiden.

Under åtskilliga år ha roddöfningar anstälts äfven å Hammarby sjö, hufvudsakligen för att uppmuntra de talrika fabriksarbetarne från kringliggande stränder att öfva denna idrott, och 1889 bildades *Hammarby roddförening*, ett sällskap som bland annat utmärker sig därför, att flera af dessa kapproddbåtar äro bygda af roddarne själfve. Den 25 augusti nyss nämnda år hade denna förening sin första kapprodd, till hvilken tjugutvå båtar af olika slag anmält sig. Samtliga startade i fem afdelningar, och täflingen visade ganska vackert resultat. Det var en stor skilnad i båtarne här vid årtiondets slut och några år förut. De först uppträdande klumpiga och tungrodda ha utbytts mot smidiga och lättrodda, och roddsättet är äfven ett helt annat.

Tegelö roddklubb stiftades 1884 och räknar sina medlemmar bland sommargästerna på och omkring nämde holme, ej långt från Vaxholm. Klubben har anordnat årliga kapprodder. Sådana ha också stälts till af *Dufnäs segelsällskap* på Dufnäsfladen.

I allmänhet kan med skäl sägas, att våra roddklubbar, stora och små, verkat att icke blott sprida intresset, utan äfven väcka uppmärksamhet på stil i roddsätt, båtar och roddrögter. Att de gamla, tungrodda, osmakliga roddbåtarne, som förr voro allmänna vid både Mälarens och Saltsjöns stränder, fått gifva vika för en finare,

lättare och i alla afseenden behagligare båttyp är redan sedan flera år ett glädjande sakförhållande. Nu ha äfven de roddare som icke erhållit sin utbildning vid en af de större klubbarne tillagnat sig ett godt och verksamt roddsätt. Till och med unga fruntimmer uppträda ej sällan nu med en stil i rodd, för att icke tala om stilen i drägt, som måste väcka beundran.

Utom alla de här ofvan omnämnda fartygsslagen, har man under 1880-talet i Stockholms farvatten sett äfven kanoter under segel. När det är fråga om användbarhet under alla olika förhållanden, går ingen af de andra små farkosterna, säger den framstående idrottsmannen, kommandörkapten C. Smith, upp mot den moderna kanoten af 4,5 x 0,75 meters storlek. Segling i kanoter erbjuder alla den vanliga båtseglingens nöjen och behag i högre grad. Goda kanoter ha också bygts här på Långholmsvarfvet efter nyss nämde C. Smiths ritning, och kappseglingar ha företagits på Lilla Värtan, Baggensfjärden, Askrikefjärden o. s. v.

Stockholms två förnämsta roddklubbar ledas af för idrotten kraftigt nitälskande och sakkunniga personer, och dessa ha otvifvelaktigt största förtjänsten af de stora framsteg som denna idrott gjort på ett årtionde. Främst bland dem torde kapten V. Balck böra nämnas, ordföranden i Stockholms roddförenings styrelse, hvilken jämte H. T. Näss var föreningens upphof och sedan alltid varit hennes första styrelseledamot.

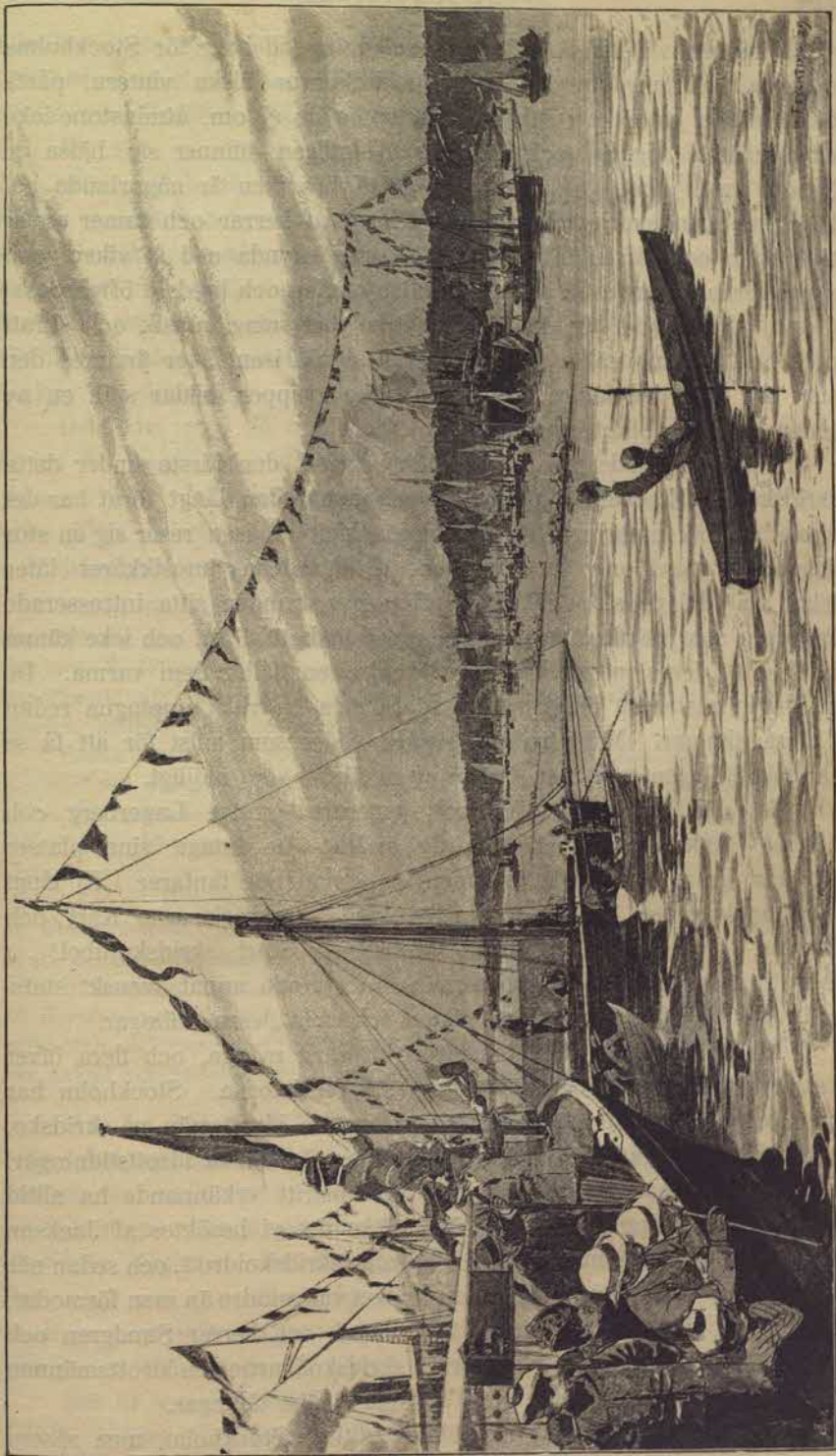
Styrelsen bestod för öfrigt vid årtiondets slut af P. Sundström, L. Aurell, W. Wiklund, F. Zethræus (roddchef), F. Eriksson och F. af Sandeberg.

Mäläreroddklubbens styrelse utgöres af H. von Rijsvijk (ordf.) J. Rezelius, A. Zettergren, Hj. Levin, T. Hellström (roddchef) och M. Fristedt.

* * *

Det är en söndag i februari. Nybrovikens isbelagda yta visar en äkta nordisk vinterbild och på samma gång en bild af festligt storstadslif. Flaggor och musik, folkträngsel, lifliga samtal, glada utrop, ifriga frågor, deltagande och rörelse öfver alt. Den med fanor prydda halfcirkelformiga hamnkajen är tätt besatt med åskådare. De kunna räknas i tio tusental. På isen synes också mycket folk. På den stora med vimplar utstakade banan vimlar det af skridskoåkare. Några ila med susande fart midt emellan de täta hoparne. Andra slå sina lofvar och rita med stålskodd fot figurer i isen. Alla se upprymda och hurtiga ut, både män och kvinnor.

Det är stor *skridskotäfling*, anordnad af Allmänna skridsko-klubben. Man har kanske länge haft bekymmer för att ingen skrid-

Kapprödd i Tynningösundet.

skojs funnits. Detta är ofta nog anledning till sorg för Stockholms ungdom och ungdomsvänner. Stockholmarne älska vintern, påstå de. Snöfria gator och isfria vatten tycka de ej om, åtminstone icke efter nyårets ingång, och då vintern slutligen infinner sig, hälsa de honom med jubel. Så snart isen på Nybroviken är någorlunda pålitlig, ser man hvarje middag hela skaror af herrar och damer under trettio år och äfven öfver med lätta steg skynda ned åt viken, och skridskorna skramla så muntert under muffen och bredvid öfverrocksfickan. På aftonen är det stor elektrisk belysning, musik och skratt och prat. Man träffar bekanta öfver alt på isen, åker än med den ena, än med den andra, hälsar på olika grupper, bildar själf en ny grupp och har ofantligt roligt.

Men nu är det den stora täflingsdagen, den första under detta skridskoår. Klockan är ett på dagen, men redan långt förut har det vimlat af folk omkring Nybrohamnen. Midt på isen reser sig en stor flaggprydd paviljong, hvarifrån en af lifgardenas musikkårer låter höra sig. På de stora läktarne vid norra stranden sitta intresserade åskådare som betalt hvar sin plats med ända till 3 kr. och icke känna kölden, ty deras intresse för skridskoidrotten håller dem varma. De afgiftsfria platserna längs vikens södra sida ha varit upptagna redan i flera timmar. Man trotsar hvilket väder som hälst för att få se skridskotäflingen och man håller ut så länge som möjligt.

Se, där är kronprinsen och generalen grefve Lagerberg och öfverste Ankarcrona, och alla de andra! De intaga sina platser på den grant smyckade tribunen, och man hör fanfarer. Ej långt därefter kommer kanske konungen själf samt prinsarne Karl och Eugène. Folksången! Våldiga hurrarop! Stort skridskojubel! . . Där äro också alla diplomaterne samt ett och annat svenskt statsråd. Det officiela Stockholm saknas icke vid dessa täflingar,

Nu börjas det. Anmälningarna ha varit många, och flera öfver hela skridskovärlden berömda namn stå på listorna. Stockholm har mer än en gång fått besök af de ryktbaraste idrottsmän på skridsko, och våra täflingar ha omtalats i Europas förnämsta idrottstidningar. Ett gästfritt mottagande och ett fördomsfritt erkännande ha alltid kommit främlingarne till del, ända från det vi besöktes af Jackson Haines, innan vi ännu hade någon egentlig skridskoidrott, och sedan när A. Paulsen visade hvad han kunde, hvilket var mindre än man förmodat, samt mot våra finska vänner, fru Franck och herrar Sundgren och Catani, och alla de utmärkte norske skridskoåkarnе och idrottsmännen från England och Amerika som deltagit i våra täflingar.

Skridskoåknungen har nog idkats alltid i Stockholm, men såsom idrott tillhör den helt och hållet vår tid. Gamla personer erinra sig

i hvilket lågt anseende denna kroppsöfning stod här för några årtionden sedan samt att den då aldrig idkades af kvinnokönet. En flicka skulle ha förstört hela sin framtid, om man funnit skridsko på den fot som ansågs skapad endast för dans eller lustvandring på fast mark. Och när gossarne åkte, skedde det på dåliga banor med dåliga skridskor och utan något slags stil. Vacker kroppsöring kände man als icke till, något som nu mer ingalunda är okänt för det stora flertalet af tolf och fjortonåringar. Hvad som förr ansågs som stor konstfärdighet, enär det visades endast af några få, betraktas nu som nödvändigt grunddrag i åkningen, utan hvilket man ej kan uppnå någon verklig konstfärdighet.

Det har, med få ord sagdt, så väl på detta område som inom öfriga kroppsöfningar kommit en mer idrottsenlig anda in i vår ungdom, hvilken icke nöjer sig med en maklig promenad på skridsko, utan ifrigt arbetar på en verklig utveckling samt sträfvar med kraft och ihärdighet att öfvervinna svårigheterna.

Största förtjänsten om skridskoidrottens utveckling tillkommer Stockholms roddförening som hos oss anordnade de första stora skridskotäflingarna. I början hade Roddföreningen sin egen bana, på Djurgårdsbrunnsviken, men tog med uppoffrande af denna, 1883, första steget till bildande af *Allmänna skridskoklubben*, hvilken sedan oupphörligt förkofrats.

Redan förut fans *Kungliga skridskoklubben*, som har sin bana mellan Kastell- och Skeppsholmarne, men efter Allmänna skridskoklubbens förebild ha andra, väl ordnade skridskoföreningar uppstått. *Stockholms skridskosällskap* på Mälaren, *Seeabanan* å Klara sjö, o. s. v. Alla dessa banor äro försedda med skridskopaviljonger som uppsättas vid skridskotidens början och tagas bort vid vinterns slut. Den kungliga klubben begagnar Svenska segelsällskapets landfasta af tegel uppförda, prydliga paviljong å Kastellholmen. Öfriga paviljonger äro af trä och således lätta att sätta hop och taga sönder.

Utom dessa banor, finnes en särskild på Nybrovikens yttre del samt andra på Hammarby sjö, Djurgårdsbrunnsviken med flera ställen i och omkring Stockholm, och *Sällskapet för främjande af skolungdomens fria lekar*, stiftadt 1883, har anlagt och underhåller skridskobanor på de större skolgårdarne.

Men nu äro vi på Nybroviken en af de stora täflingsdagarne. Där täfla skolynglingar under sexton år. Så komma »amatörer», vidare kanske en mellanfolklig täfling. Musiken spelar upp en marsch i hastigt tempo. En ungdomlig figur störtar fram på banan. Han bär de finska färgerna. Det är något öfverlägset i hans åkning med ovanligt svåra och väl utförda figurer, men han har en värdig medtäflare i en ung svensk och en mindre farlig i en amerikan. De tre taga pris i den ordning de nu nämts.

Det är kanske också den gången eller en annan gång en mellanfolklig täfling för damer. Åter igen är det från Finland som den skickligaste kommer, en ung fru som samma dag på morgonen an-

ländt till Stockholm efter en lång och ansträngande resa, men likväl på middagen tager pris för en utmärkt skridskoåkning, den vackraste och elegantaste man kan få se. De svenska damerna äro ej häller synnerligt underlägsna. Åskådarna klappa händer och jubla.

Och så kommer måhända ännu en finne, flere norrmän och en engelsman, och med alla inlåta stockholmarne sig i täflan, men finnarne äro kanske de styfvaste. Det tveka icke stockholmarne att erkänna, men föresätta sig att hinna upp de finska vännerna, och de hinna nog.

Alt detta gäller figuråkning, men hastighetsåknningar saknas ej häller på Nybroviken, ehuru denna gren af idrotten är för Stockholm nyare och var länge mindre vårdad än figuråkningen. Vid en hastighetstävling på 5,000 meters bana hade tjugutvå deltagare anmälts och bland dem tre holländare, men vid starten syntes blott sex norrmän, sex svenskar och en finne. Alla de fyra ordinarie prisen och ett extra tillfölo norrmännen, och finnen fick ett extra pris. Vid rekordlöpningen dagen därpå tog en norрман först på *en*, sedan på *tio* engelska mils bana de högsta prisen, men året därefter voro svenskarne lika goda.

På Nybroviken har den af amatörer snabbaste hastighetsåknningen verkstälts hittills på hela jorden, då stockholmarne Th. Thomas och O. Grundén tillryggalade banan af 1,609 meter på 2 min. 55 $\frac{2}{5}$ sek. och G. A. Fjæstad på $\frac{2}{5}$ sekunder längre tid. Vid samma tillfälle åkte norrmannen Fredriksen 5,000-metersbanan på 9 min. 19 $\frac{4}{5}$ sek. och Thomas på 9 min. 32 $\frac{4}{5}$ sek. Det föregående »verldsrekordet» på denna distans var på annan ort af norrmannen Hagens på 9 min. 57 sek., men han är professionist och nu öfverträffad ej blott af hrr Fredriksen och Thomas, utan äfven af två andra norrmän och tre svenskar, alla på Nybroviken.

. . . Tävlingen är slutad för dagen, men en ny börjar kanske dagen därpå, och en afdelning följer nästa söndag. Stockholms allmänhet tröttnar aldrig att vara med, och är det ej tävling på Nybroviken, har man nog en dylik på Mälaren, anordnad af Stockholms skridskosällskap, och på aftonen går man kanske till Kungliga skridskoklubbens bana som är festligt upplyst och där Stockholms allra finaste och förnämasta värld gör sina treor och åttor med smak och skicklighet. Öfver alt äro anordningarna af bästa slag, och högtidligt är det, då segervinnarne på Nybroviken under fanfarer och hurrarop från allmänheten taga mot sina pris som ofta öfverlemnas dem af konungens egen hand.

* * *

Att åka skridsko är en ädel idrott, men att *segla* på skridskor är, försäkra de som idka den konsten, något vida för mer. Det är

På Nybroviken.

samma skilnad mellan åkning och segling i det afseendet som mellan att ro och segla i båt, men skridskoseglingen tager mera kraft i anspråk. Liksom skridskoåkningen, är äfven seglingen icke så alldeles ny, men såsom idrott har ej håller hon gamla anor hos oss. Hon har däremot idkats så mycket mera under 1880-talet, och om man en vinterdag, då isen ligger blank på Värtan och öfriga stora vatten i Stockholms omgifningar, går ut för att se på unga Stockholms hurtiga nöjen i det fria, kan man få se en hel mängd hvita segel som ila fram öfver det frusna vattnet, än enstaka, än ordnande sig i grupper, än kryssande, än rusande fram med förlig vind. Bakom hvar segel står en man som manövrerar mer eller mindre skickligt, men skicklighet behöfs och god styrka. Skridskosegling torde vara en af de mest kraftpröfvande idrotterna, och att stockholmarne icke rygga till baka för denna visar, att de ingalunda äro bortklemade.

Isjaktsegling är också en gren af Stockholms idrottslif, men odlas mycket mindre nu än skridskosegling och är, såsom en idrottsman uttryckt sig, oafsedt den i allmänhet för trefnaden tjugu grader för låga temperaturen, på det hela det samma som att segla i båt.

* * *

Skidlöpning höll en tid under 1880-talet på att förvärfva sig en framstående plats i Stockholms idrotter. Den kallades till och med »idrotternas idrott», hade redan innan årtiondets ingång en egen klubb och visade sig i täflingar vid Bellevue, men skidlöpareklubben afsomnade, och löpningen hade sannolikt alldeles upphört, om den ej tagits om hand af det på så många idrottsområden verksamma sällskapet för främjande af skolungdomens fria lekar. Liksom detta sällskap visat sig angeläget att sätta ungdomen vid statens skolor i tillfälle att kunna använda äfven den kortaste lofstund till skridskoåkning, har det också vidtagit om lefvande intresse vittnande åtgärder för att få skidlöpningen någorlunda allmän.

Så snart skidföre inställt sig, skyndade sällskapet att vid den i Stockholm förlagda afdelningen af norska gardet skaffa sig de bästa löparne för att tjänstgöra som ledare och undervisare för skolungdomen. Dessa norska gardister utposterades på lämpliga platser å Djurgården och lemnade där råd och anvisningar i skidlöpning samt visade med eget föredöme huru dessa råd skulle tillämpas. Under skolornas jullof funnos de där hvarje dag, och sedan under vintern hvarje söndag. Äfven vid Skanstull ställdes två sådana norska skidlöpare till tjänst för skolungdomen å Södermalm.

Täflingar anställdes också, t. ex. i januari 1886, vid Luntudden å Djurgården, då första afdelningen utgjordes af ynglingar under

sexton år hvilka visade mycken färdighet och åkte med en hållning och säkerhet som allmänt lofordades. Andra afdelningen utgjordes af vuxne män, nitton till antalet, bland hvilka det var ganska svårt att fördela prisen. Första priset, en silfverpokal, hade inköpts för pengar som lemnats af norska statsrådsafdelningen i Stockholm med önskan att användas till pris åt den bästa *svenska* skidlöpare. I tredje afdelningen täflade manskap från norska gardeskompaniet, ej mindre än fyrtyotre, och visade sig naturligtvis ypperliga på skidor. Där märktes smidighet, kraft och spänstighet samt en utmärkt kroppsföring.

Nu finnas icke mera några norska gardister i Stockholm, och saknaden af dem är verkligen kännbar för denna idrott. Skidloppningen har visserligen icke afstannat, men bedrifves kanske ej med så stor ifver eller under så god handledning som förr. Täflingar ha dock äfven på senare år varit anordnade, t. ex. vid Fiskartorpet i februari 1889 för norra latinläroverket och i mars samma år för »amatörer» i allmänhet, bägge med ganska godt resultat, i synnerhet hvad backloppningen vidkommer, men det tyckes dock som skulle denna idrott behöfva bättre förkofran.

* * *

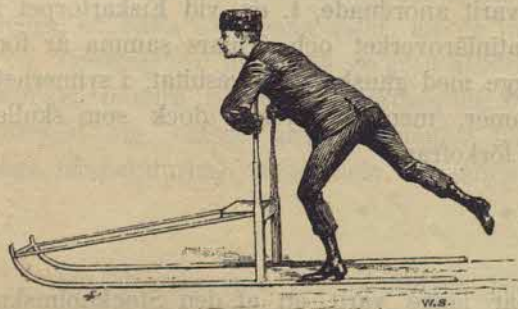
Kälkäkning är och har länge varit ett af den Stockholmska ungdomens eller rättare barndomens bästa vinternöjen, men torde icke kunna hänföras under egentlig idrott. Emellertid är hvarje idrottsvän likväl tacksam mot sällskapet för främjande af skolungdomens fria lekar enär det underhåller en ypperlig kälkbacke i Humlegården, den bästa och längsta man kan här påträffa och som utgör en rik anledning till tillfredsställelse för hela det kälkbacksåkande Stockholm samt kanske äfven en och annan skymningsstund besökes af till mogen ålder komna medlemmar af »hufvudstads-societeten».

Stockholms myndigheter ha också kommit till insigt om att kälkäkning är af vigt för ungdomens hälsa och fysiska utbildning samt äfven för främjande af hurtigt sinnelag, hvarför åtskilliga förr icke tillgängliga backar nu äro upplåtna till idkande af detta vinternöje.

Under 1880-talet uppstod här som vinteridrott *sparkstötting*, till Stockholm införd från Sveriges nordliga delar, där stöttingsåkning länge varit ett mycket omtyckt vinternöje samt ett värderadt samfärdsmedel. Sparkstöttingen är en större, men lätt kälke af smidiga former som på bakre hälften af de långa medarne har två vinkelrätt uppstående stöttor. Den åkande ställer sig på ena medan med den ena foten, och den andra foten är fri för att sparka mot marken och därmed gifva kälken fart, under det stöttarna tjäna till hållfäste för

händerna. Har stöttingen väl kommit i fart, kan man samtidigt hvilat båda fötterna på medarne och styra endast med vridning af kroppen. Så ilar en sparkstöttings-idrottsman genom den snötäckta världen, och på kälken kan han medföra icke så liten packning. I Norrland kallas sparkstöttingar äfven »rännulf».

År 1888 bildades i Stockholm en *Sparkstöttingsklubb* för att åt denna idrott bereda större verkningsskrets, och då snöförhållande äro gynnsamma, har man under de senare åren sett ganska många sådana sparkkälkar i Stockholms omgifningar. I mars 1889 anordnade klubben sin första täfning. Banan var utstakad från Kungsholmstull till Nockeby brostuga och Tranebergs brostuga, ungefär half annan svensk mil lång. Första priset en silfverbägare — det går många sådana bågare åt för Stockholms vinteridrott — tilldelades åt den som med sin sparkstötting på 51 min. tillryggalagt denna långa vägsträcka. Fyra

Sparkstötting.

ordinarie pris utdelades samt dess utom ett extra, detta för en tid af 57 min. Nio medlemmar af klubben deltog i täfningen. Derefter egde en *allmän* täfning rum, i hvilken en norrländing tog pris, men han hade behöft fem minuter mer än stockholmaren.

* * *

En ny idrott har under 1880-talet sysselsatt Stockholm, den s. k. »hjulporten», som på *velocipeden* ilar öfver jorden. På våra gator och i synnerhet på vägarne i stadens omgifningar ser man nu hvarje dag unge män »till häst», på en *bicycle*, »tvåhjulning» kanske någon enda gång äfven på en *monocycle* en »enhjulning». Det är ett snabbt fortskaffningsmedel, och velocipedryttaren främjar därmed sin hälsa, utbildar sina krafter och förvärfvar hurtighet.

»Huru angenämt och uppfriskande är det ej», har en ung velocipedist uttryckt sig, »att stiga upp med solen en vårmorgon, göra i ordning sin velociped och rida ut en eller ett par timmar, innan man går till sitt arbete för dagen, att inandas den friska vårluften, mjuka upp lederna och njuta af naturens skönhet! Uppfriskad och stärkt, med gladt humör och en frisk aptit återvänder man hem.»

Alt det där är otvifvelaktigt icke utan sitt goda inflytande på nya Stockholm. Förr kände man icke till sådana öfningar, och det är ej sant, när man påstår, att man då lefde lika bra som nu. Hälsotillståndet är afgjordt bättre i våra dagar.

Det var redan i vårt århundrades början som man i Tyskland roade sig med en »sparkvagn», hvilken, utan att gå så fort som nutidens »sparkstötting», var vida tröttsammare. En fransman gjorde sedan väsentlig förbättring i detta fortskaffningsmedel, hvarigenom det vardt möjligt att balansera utan att fötterna berörde marken. Styrhjulet försågs med vefarmer och fotrullar och sattes därmed i rörelse. Den nya uppfinningen väckte stort uppseende och uppfinnaren Micheux anlade 1867 den första velocipedfabriken. Redan förut hade dock en stockholmare, hvilken sysselsatte sig med åtskilliga uppfinningar, fabrikör J. W. Östberg, förfärdigat en storartad velociped, men som kanske ej var tillräckligt praktisk. Samme man förfärdigade sedermera i slutet af 1860-talet ett stort antal ganska nätta velocipeder efter då vidtagna förbättringar.

Andra svenska industriidkare började också vid den tiden att efter utländska modeller tillverka velocipeder, hvilka fingo liflig afsättning så väl inom landet som i Finland och Ryssland. Det vardt i en hast modernt att »åka» velociped, och en velocipedklubb bildades samt anordnade pristävlingar och velocipedmaskerader i De la Croix' salong. Men så blef ej detta modernt mera och det dröjde ej länge förr än hela velocipednöjet var bortglömdt. Först på 1880-talet väcktes det åter till lif och då i verklig idrottsform. Velocipedåkningen eller »ridten», såsom den började kallas, antog en helt annan karaktär, framkallad af de lätta och eleganta *bicycles* som nu kommo i bruk.

Velociped-ridt.

Den första velocipedklubben var länge sedan glömd, men i september 1884 bildades en ny, *Stockholms velocipedförening*, hvilken har öfningar äfven vintertiden, den del af året som annars icke älskas mycket af velocipedisten, enär den försvårar hans ridter under bar himmel. Föreningen har därför en lokal inom hus tjänlig till öfningar. Sedan har ännu en velocipedförening uppstått, nämligen *Bicycleklubben*, och dessa två sällskap söka på allt sätt främja idrotten.

Bicycle-ryttaren i Stockholm är i rörelse på alla sina lediga stunder och ej sällan företager han långa utflygter. På Stockholms gator var velocipedfärdande först förbjudet, men är nu tillåtet under iakttagande af vissa af öfverståthållareämbetet utfärdade försigtighetsregler. Det har också händt t. ex., att en sådan velocipedist kl. half sex en morgonstund »startat» från Hornstull och gifvit sig af söder ut, rastat en timme i Södertelje, vid tretiden inträffat i Nyköping, där han kanske tagit ett bad och ätit middag samt efter ett par timmar fortsatt färden, råkat på avvägar som förlängt sträckan med ett par mil, kommit in på Kolmården och i anseende till de djupt grusade vägarne

nödgats tillryggalägga halfannan mil till fots, men likväl uppnått Norrköping kl. half tolf på natten — således $19\frac{3}{4}$ mil på 15 timmar och det under alldeles icke gynsamma omständigheter!

Stockholms velocipedförening anordnar gemensamma utfärder, ett helt dussin eller mera hvarje sommar, än till Ulriksdal, än till Drottningholm eller andra platser i hufvudstadens omgifningar, till och med ända till Eskilstuna och Torshälla. Därjämte göras offentliga uppvisningar och velocipedfester. En sådan egde rum våren 1888 i gymnastiksalen på Skeppsholmen, då ej färre än nio hundra personer fylde åskådareplatserna och föreningens medlemmar utförde förvånande konstridter.

Våren 1889 hade samma förening en tre-dagars uppvisning i cirkus vid Karlavägen, då man fick se turridding på höga tvåhjulingar, utförd af tolf man, samt konstridt ej blott på två-, utan äfven enhjulingar, tornering af två i rustning utstyrda velocipedister på höga maskiner, militäriska öfningar, m. m. Det hela var en intressant uppvisning och äfven en smakfull, med praktiga drägter, förträffligt uppburna af smidige och kraftfulle velocipedister.

Offentliga täflingar i det fria ha för öfrigt burit vittne om hjulidrottens utveckling. Samtliga täflingsridterna ha utförts på landsväg, enär vi ännu icke ega någon särskild velocipedbana, ett förhållande som är synnerligen ofördelaktigt i stockholmstraktens kuperade terräng. År 1889 företog Stockholms bicycleklubb en velocipedkappridt i Söderteljetrakten, bevistad af mycket folk. Banan var i första afdelningen 10,000 meter, och klubbens första pris tilldelades där den velocipedist som tillryggalade afståndet på 24 min. 25 sek. Andra afdelningen, afsedd för årets ryttare, hade en bana på 5,000 meter, hvilken af förste pristagaren reds på 12,23. Tredje afdelningens bana hade samma längd och var afsedd för äldre ryttare. Förste pristagaren red den på 10,20. Det andra prisets man kom blott en sekund efter.

Ett par veckor senare hade Stockholms velocipedförening en kappridt på landsvägen bortom Drottningholm åt Tappström till. Banan utgjorde en svensk mil, med afsittning och vändning vid halfmilen. Vägen hade flere backar och skarpa krökningar samt långa sandtäckta sträckor, hvilket alt inverkade ofördelaktigt. På höga tvåhjulingar togs första priset på $25,46\frac{4}{5}$ och på säkerhets-tvåhjulingar på $28,10\frac{4}{5}$.

Sådana kappridter på velociped torde en gång varda mycket talrikare — så vida idrotten går fram åt lika mycket som under senare år, men sådant är aldrig säkert i Stockholm, där moderna ofta

växla. Emellertid ser det ut, som skulle velocipeden ha redan stadfäst sig i de stockholmska vanorna.

* * *

Att rida på maskin idkas som idrott i nutidens Stockholm, men *hästridten* har icke här utbildats till någon verklig idrott, åtminstone icke i samma utsträckning som segling, rodd, »hjulspport» o. s. v. Visserligen ha kappridter många gånger anordnats, men det är dock med långa mellantider, och äfven om de bevistas af ett stort antal åskådare, ha de likväl aldrig hunnit någon egentlig »popularitet». Insigterna om kapplöpningarnas natur och betydelse för hästafveln äro ej synnerligt utbredda, men fördomarne mot hela kapplöpningsväsendet äro så mycket större. Om detta otvifvelaktigt är en olägenhet, så medför det dock äfven en fördel, nämligen att man här känner föga till det vad- och spelraseri som kapplöpningarna gifvit anledning till på andra ställen.

Patriotiska föreningen för Sveriges hästkultur gjorde, 1830, första försöket att i Sverige införa kappridter eller kapplöpningar, som de allmänt kallas, men det försöket hade ej någon framgång. Först 1867 upptogs saken åter af *Allmänna svenska kapplöpningssällskapet* som höll den uppe in på början af 1880-talet, men sedan har saken åter afstannat. Stockholm står i det afseendet betydligt efter Köbenhavn, där man hvarje sommar har fullständiga kapplöpningar, i hvilka äfven svenskar deltaga.

Flertalet af de kapplöpningar som anställdes här under 1880-talet ha varit för kavalleriofficerare. Dessa löpningar ha hållits på Ladugårdsgärdet, hvars mark är därtill föga tjänlig. Statspris ha emellertid utdelats.

År 1886 stiftades *Fältridklubben* för att väcka och underhålla håg för fältmessig ridning genom anordnande af schnitzeljagter, distansridter o. s. v. Programmet för 1889 innehöll prisridning och prishoppning, jagtlopp samt åtta fältridter af olika slag.

Vida lifligare deltagande väcka *trafttäfningarna*. Sådana ha sedan flera årtionden anställts på Norra Brunnsviken. Längre voro täfningarna mera ett nöje för blott några få personer än någon systematiskt ordnad pröfning af till hästafvelns förbättring lämpliga djur, och småningom upphörde täfningarna. Kapplöpningarna vid Stallmästaregården tillhörde i många år endast minnet, men äfven på det området är det så synnerligt lifliga 1880-talet en ny vägbrytare. År 1883 upplifvades dessa kapplöpningar af några intresserade idrottsmän, och 1884 bildades *Allmänna svenska traftklubben*. Täfningar ha dock hufvudsakligen bedrifvits endast under vintern, och då dels på Norra Brunnsviken, dels på Järlasjön. I synnerhet de förra ha omfattats af allmänhetens lifliga deltagande.

En vacker vinterdag, vanligen i februari, finner man alla gator som närmast föra till Stallmästaregården fyllda med stockholmare som åkande och gående begifva sig ut att se på kapplöpningen. Andra

skaror anlända med järnbana, Stockholms gördelbana mellan Centralstationen och Värtahamnen. Det är ett rörligt lif i hela trakten, och på Stallmästaregårdens värdshus har man fullt upp att göra.

Onekligen är det egendomligt för stockholmsfolket, att kapplöpningarna aldrig ha kunnat tillvinna sig ett så stort intresse som kappkörningarna. De förra betraktas som mera aristokratiska och äfven djurplågande tidsfördrif, då däremot de senare gälla som mera folkliga, och då tänker man icke på djurplågeriet. Visst är, att folk af alla klasser, och det midt på en hvardagsmiddag, skyndar ut till kappkörningen såsom till ett mycket efterlängtadt nöje och grupperar sig kring täflingsbanan i det bästa lynne och med åtrå att snart få se hästarne sträcka ut.

Det är en vacker nordisk tafla, med Hagas och Bellevues parker i vinterskrud, glittrande snö på backarne, bländande is på viken, otåliga hästar på banan som omgifves af flaggprydda gränsmärken, och de täta människoskarorna som ökas i hvarje ögonblick. Hästarne gnägga och frusta. Pojkarne hurra där uppe i backen. Bjällrorne klinga. Från värdshuset höres skallande skrattsalvor . . . och nu börjas täflingen, nu är väntan på utgången riktigt spändt. Små vad hållas, men så obetydliga, så oskyldiga i jämförelse med summorna vid Epsom och i Boulogneskogen. Stockholm är bara ute och roar sig, icke samladt för att göra affärer, för att ruinera sig och begagna »hästafvelns främjande» till skamliga spekulationer.

Banan har under senare år varit en half till en hel engelsk mil i omkrets, af oval form med 50 meters radie i kurvorna och 20 meter bred. Vanligtvis har man fem löpningar för olika klassers hästar, men det händer att segervinnarne icke äro svenskar, utan härstamma från Finland. Prisen äro från 200 till 500 kr. jämte hederspris.

En annan dag bär det af söder ut, till Nackanäs värdshus vid Järlasjön. Värdshus skall alltid finnas där kappkörningar anställas. Kanske det är den omständigheten som gör dessa täflingar så populära i Stockholm. Nackanäs har onekligen ett täckt, måleriskt läge mellan Sicklasjön och Järlasjön, leende stockholmsnatur och intagande äfven vintertiden. Det är *Södra trafikklubben* som brukar anställa täflingar på Järlasjöns is. Dessa äro icke i samma höga grad folknöjen som Norra Brunnsvikens kappkörningar — det är så långt till trakterna söder ut, tycker man — men dock mycket besökta, och på täflingsdagarne röra sig hundratals personer på isen och stränderna. Alt är lifligt och gladt, men lika litet här, som på Brunnsviken märkes något af den feberoro som kännetecknar kappkörningar och kapplöpningar på så många andra ställen i Europa.

Ehuru icke hörande till det egentliga idrottsområdet, måste dock

Trafikfilding på Brunsviken.

G. Stoopenski.

tilltagandet af ridöfningar i manège och promenadridter anföras bland de kroppsöfningar som tillväxt under 1880-talet. Förr stannade man helt förvånad, då man på gatan mötte ett fruntimmer till häst och man stod och såg efter henne så länge hon var inom synhåll. Nu är det ganska vanligt att på Stockholms gator se ridande damer, och de två ridhusen, Stockholms ridhusaktiebolags vid Grefsturegatan samt Stockholms nya ridinstituts vid Mäster Samuelsgatan, äro af dem flitigt anlitate.

* * *

Jagt kan icke sägas utgöra någon mera idkad idrott för Stockholm, och de kongl. jagtpartierna i djurgården vid Ropsten, den kongl. hjorthagen å Ladugårdsgärdet, ha icke afhörts under senare år samt komma snart als icke mer i fråga, då hela denna instängda jagtmark undanrödjes för att bana plats åt hufvudstadens nya gasverk, m. m. Den kongl. jagtklubben har sina jagter fjärran från Stockholm, och bland stadens invånare finnas de som deltaga i jagtpartier inom olika delar af Sverige samt till och med arrendera jagtmarker i aflägsna landsändar.

Men nog har man skjutöfningar i Stockholm. Kommer man t. ex. utanför Norrtull, kan det hända, att man hör skott i granskapet. Det är då *Svenska jägareförbundet* har några af sina målskjutningar i Solna skogen. Går man upp i skogen, finner man en mängd skyttar som skjuta till måls å tafla och sedan å »björn», och de skickligaste tilldelas medaljer, dels i silfver, dels i brons. Åtta sådana målskjutningar kunna verkställas under året, och medelpunkten för första pristagare å tafla håller sig vanligen mellan 40 och 50 ctm.

Är det själfva årshögtidsdagen, så börjas täflingsskjutningen redan på förmiddagen, och det händer, att omkring fyrtio skyttar deltaga i skjutning å tafla. Den skickligaste erhåller konungens pris, en större silfverpokal jämte medalj i samma metall, och kanske att någon medlem tilldelas förbundets guldmedalj för den bästa serien under året.

Sedan prisutdelningen egt rum, intager förbundet en sådan högtidsdag festmiddag, nu mera i sin rymliga och vid sådana tillfällen prydligt smyckade paviljong, men efter middagens slut öfverlemnar man sig icke åt veklig hvila, utan tager åter till skjutvapnet och skjuter å »löpande björn», hvarefter extra skjutning å tafla vidtager och håller i ända långt in i skumma aftonstunden. Träffarne falla vanligen tätt och vackert, och Solnaskogens genljud upprepar de kraftiga dubbelskotten.

Redan på 1820-talet uppstodo jagt- och skyttesällskap i Sverige, och 1830 stiftades *Svenska jägareförbundet* i Stockholm, hvarefter dylika förbund uppstodo på några orter i riket. Dessa skilda skytteförbund ha dock i allmänhet ej stått i något närmare förhållande till hvarandra. År 1859 tog Svenska jägareförbundet i Stockholm ett tillmötesgående steg och inbjöd samtliga jägare- och skytteförbund att som afdelningar ingå i ett *gemensamt* svenskt jägareförbund. Syftmålet skulle vara att i främsta rummet befordra jagtens ändamålsenliga utöfning och vård och i andra rummet att genom skjutöfningar bilda skicklige, i farans stund till fosterlandets försvar färdige jägare. Flera särskilda förbund antogo inbjudningen och ingingo som afdelningar i det gemensamma svenska jägareförbundet, men så kom skarp-skytterörelsen och öfvertog den roll som detta gemensamma förbund skulle ha utfört.

År 1883 väcktes åter fråga om stiftande af ett allmänt, gemensamt svenskt jägareförbund. Skarpskytterörelsen hade då mycket försvagats, och man ansåg tiden vara inne att återupptaga förslaget från 1859, hvilket också vann framgång, hvarefter det stockholmska sällskapet utgör Svenska jägareförbundets *centralafdelning*, som är icke ett blott målskjutningssällskap, utan ett förbund som vinlägger sig äfven om jagt och jagtvård och på hvars sammankomster man träffar verkliga idrottsmän som på jagtens område ega berömda namn.

Svenska jägareförbundets centralafdelning ledes af en styrelse af nio personer, bland hvilka hofjägmästaren H. M. af Petersens är ordförande, redaktören af Svenska jägareförbundets tidskrift. fl. d:r J. W. Lindblad vice ordförande, löjtnanten, grefve A. P. Hamilton sekreterare och handlanden G. A. Bastman skattmästare.

* *
* * *

Under någon tid, då idrottsväsendet i allmänhet ännu icke var utbildadt i Stockholm, egnade sig hufvudstadens invånare med lif och lust åt *skarpskytterörelsen*, men i 1880-talets Stockholm spelar denna icke någon stor roll. Mycket har äfven i detta afseende förändrats under de två senaste årtiondena.

Stockholms frivilliga skarpskytteförening bildades den 19 november 1860 och gjorde snart så stora framsteg, att kåren efter fem år räknade en styrka af 2,300 man. Öfningar och utmarscher följdes med lifligt intresse af Stockholms allmänhet och betraktades under några år som verkliga folkfester. Småningom svalnade dock intresset hos så väl allmänheten som skarpskyttarne själfve. Det gick ständigt utför, och vid slutet af 1880-talet utgjorde truppens hela styrka ej mer än omkring 600 man. Skjutöfningarna var det enda som ännu

uppehöll kåren, men äfven de kunde ej idkas med samma framgång som förut, hufvudsakligen i brist på skjutbanor, och då ännu 1888 förbrukades 88,139 skarpa skott, voro dessa 1889 blott 66,568.

Öfverbefälhafvarebefattningen har innehafts af sedermera öfverstelöjtnanten grefve G. Adlersparre, nu mera öfversten H. Ankarcrona och sedermera öfverstelöjtnanten E. Ekman samt innehafves nu af majoren H. F. Gyllenram. Föreningens styrelse består af öfverbefälhafvaren, föreningens läkare samt kompanicheferne, som alla äro ständiga ledamöter, och dess utom af en för året vald ledamot för hvarje kompani och sex af föreningens representanter vid första årsmötet utsedda medlemmar. Föreningens ordförande, öfverstelöjtnanten W. von Francken har under en lång följd af år egnat frivilliga skarpskytteväsendet i Stockholm den mest nitiska omsorg. Sekreterare och skattmästare är sedan många år sekreteraren i telegrafstyrelsen C. F. Engström. Kompanierne äro fem, hvilka hvarje år välja sitt befäl och sina representanter.

För att söka åvägabringa större skjutfärdighet grundades 1876 ett särskildt sällskap inom kåren och tog namnet *Skytteförbundet i Stockholm*. Den 8 augusti 1877 företogs den första täflingsskjutningen, och skjutskickligheten ökades sedan oupphörligt, så att man sannolikt utan fara för misstag kan säga, att skytteförbundet gjort frivilliga skarpskytteföreningen i Stockholm väsentliga tjänster.

Skjutöfningarna ha verkställts mot 10-ringad tafla af 6 fots genomskärning, och afståndet har i allmänhet varit 800 fot, någon gång 1,000 eller till och med 1,200 fot. Vid skytteförbundets en gång om året företagna högtidsskjutning ha i pris utdelats tillsammanlagdt öfver 1,900 kr., och vid årets stora täflingsskjutningar ungefär samma belopp, de förra åstadkomna genom årsafgifter — 2 kr. person — och de senare genom insatser. En inom skytteförbundet länge närd önskan att äfven kunna utdela medaljer tillfredsställes 1888, och ha af den medalj som förbundet låtit slå utdelats ett exemplar i guld, fyrtyotvå i silfver samt sjuttionio i brons. Enär skytteförbundet består af endast medlemmar ur Stockholms skarpskytteförening, har antalet ej kunnat vara synnerligen stort och utgjorde vid 1889 års slut 56 man. Under förbundets hela tillvaro har tillsammans 170 skyttar varit inskrifna. Ordförande ha varit fabrikören O. W. Hultman, intendenten M. Larson och under de två senaste åren handlanden Th. Sjöstedt, hvilken sist nämde under alla åren varit och fortfarande är äfven skattmästare.

* * *

Till målskjutningsidrott må också räknas *bågskjutning* och *spjutkastning* som tagit fart under 1880-talet, förnämligast bland skolungdomen och hvilka öfningar i förening med gymnastik, väckts och främjats af kapten Balck. Vår bågskjutningsmateriel har vunnit efterfrågan af främlingar, och åtskillig utredning för så väl bågskjutning som spjutkastning har sålts till utlandet.

* * *

Af hela den en gång så betydande skarpskytterörelsen återstå således endast skjutöfningarna, men ej håller dessa äro synnerligt tillfredställande. Man klagar öfver, att det frivilliga skytteväsendet hos oss aldrig blifvit annat än en från främmande land införd prydnadsväxt som icke slagit fast rot hos svenska folket, vare sig i hufvudstaden eller på andra orter. För att hjälpa detta utfärdades 1889 genom Tidning för idrott inbjudning till rikets skytteföreningar och skyttegillen att samlas till ett möte i Stockholm för att öfverlägga om förslag till bildande af en gemensam centralstyrelse som skulle drifva skyttesaken framåt. Af rikets 140 skyttegillen skickade endast 35 ombud, hvilka öfverlade om saken och utvalde en styrelse af tolf personer hvilka skulle ega att med sig förena tre andra och anmoda regeringen om att utse ytterligare två ledamöter, så att styrelsen skulle bestå af sjutton. Denna styrelse skulle taga skytteväsendet i hela landet om hand och främja saken så väl i Stockholm som i landsorten.

Därmed utgick 1880-talet, men under det årtiondet ha täflings-skjutningar om statspris ständigt fortgått. Sedan länstäfningsskjutningarna afslutats och de bästa skyttarne kallats till Stockholm att här täfla om statsprisen, eger den årligen återkommande skyttefesten rum å Ladugårdsgärdet. Vid dessa »fester» infinner sig alltid mycket folk, men dock långt ifrån så många som hufvudstaden kunde erbjuda. En sådan skjutfest i Stockholm kan icke ens på långt håll jämföras med motsvarande i andra land, där de äro efterlängtade högtider. Våra segel-, rodd- och skridskotäflingar äro verkliga folkfester, och skarp-skyttarnes utmarscher voro det, men täflings-skjutningarna om statsprisen äro endast en svag skugga däraf. Af skyttarne är också naturligtvis endast ett ringa antal stockholmare.

Vida större intresse tyckas skolungdomens täflings-skjutningar väcka bland Stockholms allmänhet. De täflande äro också stockholmsbarn, hvilket otvifvelaktigt bidrager att öka intresset hos hufvudstadens befolkning. Under de tretton år som vid 1880-talets slut denna årligen återkommande täflings-skjutning egt bestånd har den alt mera stadgat sitt anseende som folkfest. Redan tidigt på morgonen är det ett rörligt lif i Kungsträdgården, där anhöriga infunnit sig för att fröjda sig åt de sinas krigiska uppträdande och där äfven andra stockholmare i stort antal samlas för att se afmarschen. Från olika håll tåga de olika skolorna in på platsen, hvar och en med sin fana och företrädd af en musikkår. Ynglingarne taga sig rätt godt ut. Flertalet har förträfflig hållning, marscherar taktfast och gör sin gevärs-exercis med god säkerhet. Efter gemensam korum, tåga kompanierna ut till Ladugårdsgärdet, där täflings-skjutningarna försiggå.

Täflingarna äro anordnade af *Föreningen för främjande af skolungdomens vapenöfningar* som grundades 1866 och i hvars styrelse generalmajoren, frih. A. Rappe är ordförande samt lektor G. F. Gilljam vice ordförande och kapten Balck sekreterare och kassaförvaltare. Särskild inspektör öfver folkskolornas militäröfningar är öfverstelöjnanten W. von Francken. Föreningen anslår medel till pris, bekostar alla utgifter till festen, aflönar instruktörer för folkskolorna m. m.

Är så hela styrkan samlad på Ladugårdsgärdet, formerar den en öppen fyrkant samt mottages af nyss nämnda förenings ordförande. Skjutafdelningarna ordnas, och snart smälla skotten mot kanske ej mindre än 90 taflor, af hvilka några och tjugu för remingtongevär samt återstoden för salongsgevär. Hvarje skola har sin särskilda grupp af taflor. Ett tjog unge officerare upprätthåller ordningen, hvilken alltid är af bästa slag. Det går raskt undan med skjutningen, och denna är, åt minstone i jämförelse med skyttarnes ålder, af ganska tillfredställande art. Skjutningen med remingtongevär har under senare åren visat en medelpoint af 38 eller 40. Den högsta pointen brukar vara 58 eller 60, den lägsta omkring 35, och kunna skolgossarne således med heder bestå jämförelse med skyttarne vid täflingen om statsprisen, särskildt beträffande den lägsta pointen för erhållande af sådant pris. Medelpointen för de högre läroverkens skyttar med salongsgevär har varit omkring 70. Folkskolegossarne och de femklassiga läroverken stå mycket under de högre i skjutskicklighet.

Täflingen har följts med största intresse af de många åskådarne, och när den efter half annan timme eller så omkring är avslutad, följer man med lika stort deltagande de manövrer som då utföras. Skolorna täfla också om att visa sin färdighet i handgrepp, marscher och kompaniexercis. Efter exercisen följer defilering, hvari samtliga skolor deltaga. Såsom vi förut ha omtalat, äro folkskolornas lärjungar uniformerade och väpnade på den ofvan nämnda föreningens bekostnad, ett prof på föreningens välvilja och nitälskan för öfningarnes upprätthållande, men också redan från barnaåren en gränsskilnad mellan »bättre och sämre folk».

Under det den unga truppen exercerat och defilerat, ha protokollen uträknats, och prisutdelningen kan taga sin början. Generalen håller tal och inpräglar hos de unga, att all uppfostrans mål är att bilda medborgare samt att det icke är nummerstyrkan, utan fosterlandskärleken och den krigiska utbildningen som jämte offervilligheten och det moraliska modet utgöra de förnämsta insatserna vid fosterlandets försvar. Det är ord som göra intryck på det unga sinnet och finna genklang hos de många medborgare och medborgarinnor som deltaga i festen.

Efter prisutdelningen marscherar hela styrkan åter med flygande

fanor och klingande spel till baka till staden, men täflingsskjutningarna äro alltid lika efterlängtade och bilda »data» i vår skolhistoria.

Till inköp af pris hade föreningen 1889 anslagit 400 kr., hvarjämte enskilda bidragit med 300 kr. och åtskilliga andra gåfvor.

* * *

Det är klockan sju en vintermorgon och så kallt, att det »smäller i knutarne». Det lata Stockholm ligger i sina kvafva iden och snarkar sin djupa morgonsömn eller vänder sig halfslumrande i sin mjuka bädd och känner sig glad öfver att icke behöfva stiga upp ännu på en eller halfannan timme, kanske på två eller tre timmar. En svensk landsortsmänniska inbillar sig ofta, att det *lata* Stockholm är det samma som *hela* Stockholm och att en stockholmare aldrig vaknar förr än långt in på dagen samt icke börjar sin verksamhet förr än ännu längre fram. Gå en tidig morgonstund vintertiden till Smålandsgatan och stanna framför baksidan af det hus som inrymmer Sveasalen jämte så många andra lägenheter. Ni skall få se, att det lata Stockholm icke är så uteslutande *hela* Stockholm.

Oaktadt kölden och kanske äfven snöstormen, ilar den ena stockholmaren efter den andre fram åt gatan och svänger in på Sveasalshusets fransida. Det är icke några manspersoner som söka arbetsförtjänst, stadigvarande eller tillfällig, icke några som nöden drifver ut i morgonkölden, utan folk af de vilkor, att de mycket väl kunde stanna i sängen ännu ett par timmar. Men det är människor, dock endast manfolk, som äro måna om sin hälsa och hvilka medan de ännu njuta af full sundhet vilja bevара den för äfven kommande dagar samt dess utom äro roade af att springa, hoppa, vrida och vända sig på alla sätt, kanske också att »degagera fall ut», i gard med hög parad, »parera kvart-ters» och göra en låg primstöt.

Stockholms gymnastik- och fäktklubb står det på dörren. Ni skyndar upp för några trappsteg och kommer in i ett väl uppvärmdt öfverplaggsrum samt därifrån in i två rum med tidningar, taflor på väggarne och enkel hemtrefnad i morgonlampans sken. Genom en dörr ser ni ned i en stor sal, till hvilken några trappsteg leda. Där nere står en hel mängd karlar i enkel, hvit ylledrägt . . . Gif akt! . . . Rättning — höger! . . . Midt åt! Öppna leden — marsch! och så där vidare . . . Tåhäfningar och knäböjningar, armsträckningar, ryggböjningar med mera sådant och derpå en kraftig språngmarsch. Det ser onekligen morgonfriskt ut, kraftigt och smidigt, riktigt uppryckande. Alla dessa herrar ha ett hurtigt utseende och kunna otvifvelaktigt stå

emot ganska ihållande strapatser. Öfverflödigt fetma lida de icke af. Se på den där! För ett år sedan hade han en så ömfångsrik stofthydda, att han väckte uppseende. Folk stannade och gapade på honom, när de mötte honom på gatan. Trög och ovig var han. Nu är han den smärtaste bland de smärte, vig och rörlig och ser synnerligen belåten ut. För den förändringen har han morgongymnastiken att tacka, den starka, systematiskt ledda kroppsrörelsen, den på denna följande morgonduschen och det raska lif som främjas i gymnastiksalen.

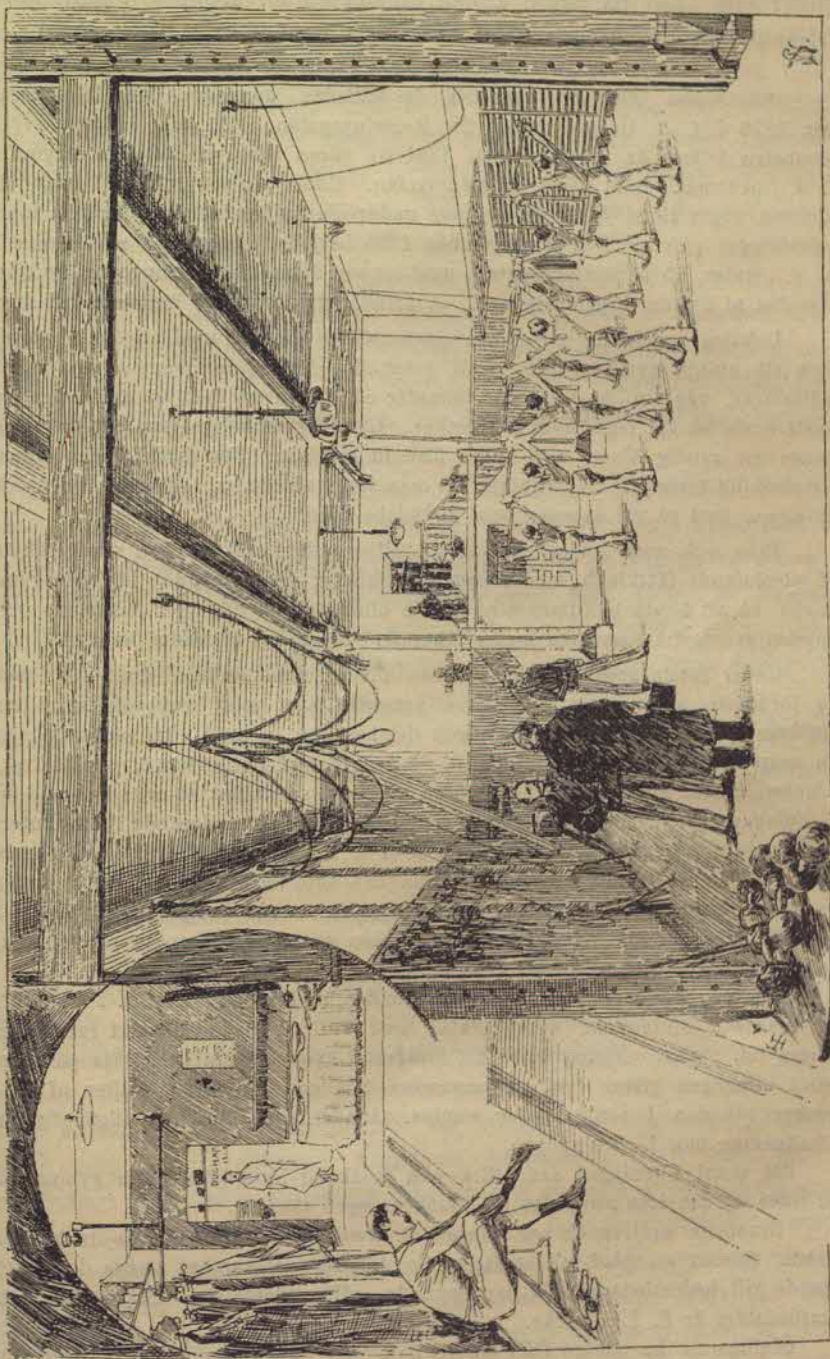
Morgongymnastiken kan för öfrigt utbytas mot aftonrörelser, i fall så önskas, men det hurtiga Stockholm tyckes dock föredraga morgonstunden. I vår inledningspromenad till Nya Stockholm ha vi redan fäst uppmärksamheten på de hufvudstadsbor som vid en tidig timme begifva sig dels till friskgymnastiken, dels till några af de medikomekaniska gymnastikinrättningarna för sjukbehandling, och i ett annat kapitel ha vi sökt närmare skildra de senare.

Friskgymnastiken är dock af annat slag och hör till idrottsområdet. Visserligen kan af andra idrottsmän, såsom roddare, ryttare, m. fl., invändas, att fristående gymnastik icke är någon idrott, men då svarar gymnasten, att gymnastiken består ej blott af dessa rörelser på stället, som äro förnämligast grundläggande och uppfostrande, utan eger äfven en mängd andra som utveckla kraft och sinnesnärvaro i lika hög grad som någon annan gren af idrott. Idrotten bör, säger gymnasten vidare, till viss grad grunda sig på gymnastiken, och hvilken idrottsman som hälst bör aldrig upphöra att gymnastisera. En roddare, en velocipedryttare m. fl. bör under de tider han ej kan ro eller använda sin velociped hålla sin kropp i spänstighet genom gymnastik.

Detta tyckes ock vara åsigt hos nya Stockholms fleste idrottsmän, och därför ha vi *Stockholms gymnastikförening*, *Stockholms gymnastik- och fäktklubb*, *Stockholms södra gymnastik- och fäktklubb*, *Kvinliga gymnastiksällskapet*, *Stockholms kvinliga gymnastikförening* samt gymnastiksällskap inom skolorna. På detta område, liksom på alla andra inom idrotten, har stor verksamhet utvecklats sig under 1880-talet.

Då vi icke kunna upptaga utrymmet här med att skildra alla dessa gymnastikföreningar, hvilka i så väsentlig grad känneteckna nya Stockholm, välja vi en af dem, den ofvan nämnda vid Smålandsgatan.

Under hösten 1876 utfärdades af nu mera professor L. M. Törn-gren, kapten V. G. Balck och major J. D. Haasum inbjudning till bildande af en fäktklubb, afsedd att fylla den länge kända bristen

Stockholms gymnastik- och fäktklubb.

att ej inom hufvudstaden ega en lokal, där unge män hvilken ledig stund som hälst på dagen kunna erhålla en för kropp och sinne uppfriskande kroppsöfning.

Stockholms fäktklubb, som den då kallades, öppnades den 18 november 1876 i f. d. Odéons lokal, 28 Regeringsgatan, och där fortgick verksamheten i fem år. Från hösten 1881 till våren 1885 var klubben inrymd i f. d. Enkhusets västra flygel, 18 Hamngatan. Under vintern 1885—86 uppehöll klubben sig i Hôtel W6 stora sal, där under sju månader talrikt besökta morgonöfningar gäfvos. Den 1 november 1886 började klubben sin verksamhet i n. v. lokalen, 15 b Smålandsgatan, med ingång äfven från Hamngatan, hvilken lägenhet af egaren, byggmästaren C. O. Lundberg, inredts för klubbens räkning.

Lokalen innehåller en större *gymnastiksal* försedd med all den apparelj som ett nutida gymnastikrum skall innehålla, ett *afklädningsrum* med tvättställningar, våg, m. m. samt där innanför ett *duschrum* med tre kalla och tre modererade så väl regn- som sidduscher. Längs gymnastiksalens ena långvägg finnes en rymlig äfven med dusch försedd korridor. För flickskolorna finnes ett särskildt *toalettrum*. Därjämte har man äfven nämnda *expeditionsrum* och *tidningsrum* med så väl svenska som utländska blad.

Från och med andra året af sin tillvaro förlorade klubben sin karaktär af uteslutande fäktklubb, men såsom för fäktning grundläggande infördes gymnastik, så att första halftimmen af hvarje öfningsstund upptager fristående och appareljgymnastik samt den andra fäktning. Samtidigt ändrades namnet.

Under första åren besöktes klubben nästan uteslutande af ungt folk, men de fördomar medelålders och äldre personer hyst mot kroppsöfningar har klubben lyckats småningom till någon del besegra, så att i öfningarna deltaga nu snart sagdt alla åldrar från 15 till 55 år och under stumdom äfven däröfver. Klubben räknar sina kunder bland nära nog alla samhällsklasser, och bland de i öfningarna deltagande finner man handelsbokhållare, studerande, fabrikanter, handlande, tjänstemän (i synnerhet kl. 3—4 e. m.) läkare, af hvilka några mera kända sällan saknas vid aftonöfningarna och som dess utom skicka patienter dit. I öfningarna deltaga äfven vetenskapsmän och — diplomater. De sist nämnda pläga infinna sig kl. 4—5 e. m., men en af dem, franska sändebudet, saknas sällan i ledet redan kl. 7 på morgonen.

Klubben har mellan 4 och 500 ledamöter, hvilka erlägga 5 kr. i årsavgift. Deltagarne i öfningarna, som betalas med 7 kr. i månaden samt rabatt för längre tid, utgöra omkring 300. Ett hundratal gymnasticera och fäkta på egen hand. Dagligen gifvas fyra gemensamma öfningar från första hälften af september till den 1 juni. Under sommarmånaderne är duschen tillgänglig för allmänheten mot 15 öre gången.

Ett tiotal föreningar samt flick- och gosskolor hyra lokalen för gymnastik på tider då den icke användes för klubbens egen räkning.

Klubbens ordförande var öfverste G. Nyblæus till 1888 och är nu kapten Balck. Såsom en gärd af erkänsla för tolfårig verksamhet utsågs den först nämde till hedersledamot, då han lemnade ordförandeplatsen. Sekreterare och skattmästare är F. T. Wancke.

Öfningarna ha nästan från början haft till ledare löjtnanterne G. Kantzow och O. Scherstén samt under senare år äfven löjtnant S. Drakenberg, hvilka alla kraftigt bidragit till klubbens framgång.

Stockholms gymnastikförening stiftades 1875 och har många minnesvärda bragder att anteckna i idrottens häfder. Redan 1876 anordnade denna förening den första svenska gymnastikfesten och täflade med Göteborgs gymnastiska sällskap. Året därpå deltog föreningen i en mellanfolklig gymnastikfest i Bruxelles och vann aktning hos utländska idrottsmän. Sedermera har föreningen deltagit i andra sådana fester inom och utom landet samt själf anordnat flere och städse uppträdt med utmärkelse. Efter att i nio år ha haft sina öfningar på gymnastiska centralinstitutet, hålles dessa nu i norra latinläroverket. Ordförande i styrelsen är kapten Balck.

Stockholms södra fäktklubb bildades 1882, när då varande löjtnant C. V. E. Ankarcrona och löjtnant W. Åhman hyrde Södra gymnastiska institutet vid S:t Paulsgatan, och har sedan ombildats till *Stockholms södra gymnastik- och fäktklubb*, i hvars styrelse generaldirektör A. Andersson är ordförande.

Ett särskildt element i Stockholms idrott har på senaste årtiondet tillkommit, nämligen det kvinliga som yttrar sig i synnerhet i *Kvinliga gymnastiksällskapet*, hvars ordförande är kapten C. Silow, och *Stockholms kvinliga gymnastikförening* som ledes af fröken Vendela A:son Falck. Af stort intresse är att se dessa kvinliga gymnasters uppvisningar, hvilka, lika litet som de vanliga gymnastiksällskapen, höra till den rent pedagogiska och ej håller till sjukgymnastiken, utan är verklig idrott samt ådagalägga, att styrkan, vigheten och hurtigheten ingalunda inverka ofördelaktigt på det kvinliga behaget.

Gymnastiksällskapens offentliga föreställningar mottagas med stort bifall af allmänheten och skaffa sällskapen väl behöflig förbättring i inkomster. Stockholms gymnastikförening samt Gymnastik- och fäktklubben ha till sammans gifvit sådana föreställningar äfven på kongl. Operan. Det är både roande och högtidligt. När förhänget går upp, ser man kanske ända till 150 man i gymnastikföreningens och fäktklubbens dräkter samlade kring svenska fanan, och kapten Balck framsäger en vacker prolog, hvar efter kören sjunger »Vårt land». Så intågar en trupp värjféktare som under t. ex. löjtnant Kantzows kommando utför ledféktning, omedelbart aflöst af en afdelning sabelféktare, anförda af löjtnant Scherstén. Hvad man finner är, att det nu mera icke är militären ensam som kan fékta, utan att Stockholms fäktklubb utbildat en stam äfven af civile män som kunna sköta värja och sabel. Man får för öfrigt se féktning i rustning samt sabel mot bajonett, o. s. v. Så komma de gymnastiska öfningarna som visa så smidiga och behagliga rörelser och därpå fornnordiska bilder med sång och strängaspel

samt andra lefvande bilder efter bekanta nordiska taflor, t. ex. Cederströms »Karl den tolfte lik». Men äfven södern får låna sig till en sådan nordmannakraftens fest. Det händer, att serenad i spansk dräkt, dolk och svartsjuka och häftig nattlig strid framställas på scenen. Och till slut en helt allvarlig gymnastikuppvisning. Det hela är vackert, friskt och hurtigt, och man inser nog, att det framställts i fosterländskt och samhällsnyttigt syfte för att i vida kretsar sprida intresse för härdig uppfostran.

Nu senast ha åter gymnaster och velocipedister slagit sig till sammans för att gifva föreställningar å nya cirkus vid Karlavägen, hvilken byggnad kanske bäst uppfyller sitt ändamål, då den upplåtes åt sådana verkliga idrottsfester.

Obestridligt torde vara, att dylika föreställningar, lika väl som rodd- och skridskotäflingar, väcka och underhålla intresset för idrott

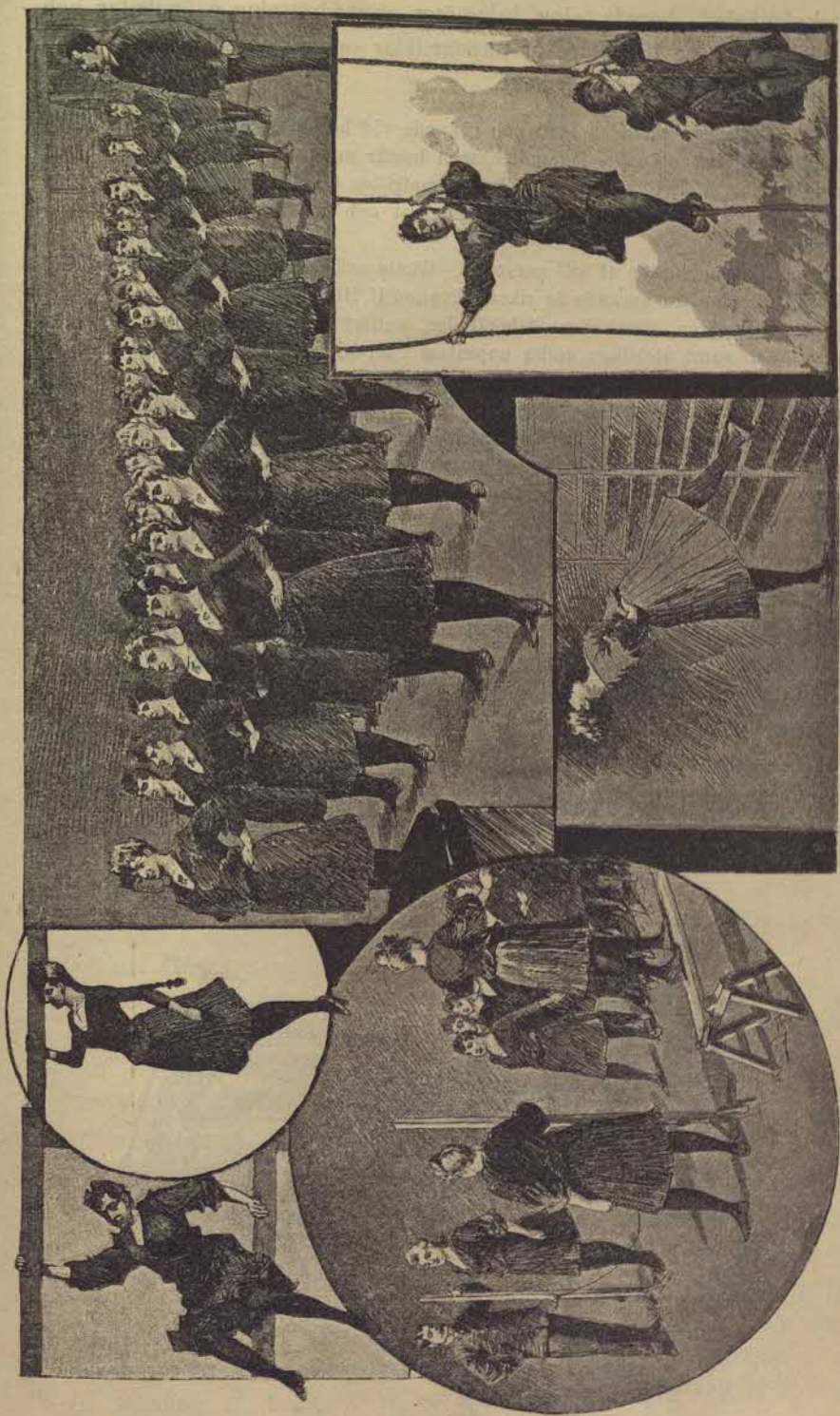

Cirkus vid Karlavägen.

på olika områden. Detta torde äfven vara fallet med svenske gymnasters uppträdande på utlandets idrottsfester, t. ex. i Paris och London 1889, fastän detta icke hör till *Stockholms* inre historia och således ej här kan behandlas.

* * *

Inom idrottsväsendet faller också den verksamhet som utvecklas af *Svenska turistföreningen*, hvilken visserligen icke utgått från Stockholm, men nu mera har där sitt hufvudsäte. Föreningens syfte är att utveckla och underlätta turistlivet inom landet, att för den skull genom skrifter, föredrag, utställningar m. m. sprida kännedom om Sveriges naturskönhet samt väcka lust för resor inom riket, att verka för lättade kommunikationer och förbättrade anstalter för resandes

Kvinlig gymnastik.

bekvämlighet, bereda sina ledamöter prisnedsättning å ångbåtar och hotel samt hos försäljare af turistartiklar och äfven söka främja skolungdomens sommarvandringar.

Föreningen bildades 1885 och räknade vid början af 1886 sextiofem betalande och två ständige ledamöter, men består nu mera af *två tusen sextio två* medlemmar, af hvilka elfva ständige. Årsafgiften är 3 kr., men den som på en gång erlägger 100 kr. blir ständig ledamot och behöfver icke erlägga vidare afgifter.

Styrelsen består af tolf personer. Förste ordförande var professor Frithiof Holmgren, den nu varande är riksantikvarien H. Hildebrand. Föreningen utger en årsskrift hvilken innehåller årsberättelse, notiser och reseskildringar med illustrationer samt åtskilliga andra uppsatser i föreningens syfte. Denna årsskrift har för 1890 växt till en intressant bok på öfver 250 sidor. På föreningens expedition, 6 Karduansmakaregatan, finner man en samling resehandböcker, ortbeskrifningar, kartor och fotografier, de sist nämnda till ett ganska stort antal, och där meddelas upplysningar i alt som eger samband med föreningens ändamål.

* * *

Den svenska idrotten har också sitt tidningsorgan i Stockholm nämligen *Tidning för idrott* som utgifves af kapten V. Balck hvilken alt sedan 1881, då tidningen uppsattes, egnat en icke ringa del af sin ovanliga verksamhetslust och ihärdiga arbetskraft åt detta företag, däruti understödd af åtskilliga för idrotten nitälskande personer, såsom dr G. Meyer (medredaktör 1881—1884), kommendörkapten C. Smith (under någon tid redaktör) och hr A. Lindman samt flere andre medarbetare. Denna illustrerade halfmånadstidning har framgångsrikt bidragit till idrottens främjande.

